ข้อมูล
รายสินค้า
จังหวัดยโสธร
ปี 2565

คำนำ

สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดยโสธร ได้จัดทำระบบฐานข้อมูลเพื่อการวางแผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์รายสินค้าของจังหวัดยโสธร ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 เรื่อง “การเลี้ยงจิ้งหรีด” เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนหารายได้เสริมหลังฤดูกาลเก็บเกี่ยว เนื่องจากจิ้งหรีดนับเป็นแมลงเศรษฐกิจและแหล่งอาหารในอนาคตของโลก โดยการเลี้ยงจิ้งหรีดเป็นอีกทางเลือกหนึ่งให้กับเกษตรกรผู้สนใจที่ต้องการทำอาชีพเสริมหรืออาชีพหลักเพื่อเพิ่มรายได้ อีกทั้งการดูแลรักษาไม่ยุ่งยาก ใช้ระยะเวลาในการดูแลต่อวันน้อย ได้ผลตอบแทนเร็ว ไม่มีการใช้สารเคมี ทำให้เกษตรกรและผู้บริโภคปลอดภัยจากสารเคมี

ดังนั้น กลุ่มสารสนเทศการเกษตร สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดยโสธร จึงได้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการเลี้ยงจิ้งหรีดจังหวัดยโสธร เช่น นโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดทั้ง ด้านประชากร ด้านเศรษฐกิจ และด้านเกษตรอินทรีย์ รวมถึงข้อมูลการตลาดและแนวทางการพัฒนาการเลี้ยงจิ้งหรีดให้เป็นที่ต้องการ และเสริมรายได้ให้กับเกษตรกรผู้เลี้ยง หากหนังสือเล่มนี้มีความผิดพลาดประการใด ผู้จัดทำต้องขออภัยไว้ ณ ที่นี้ด้วย

สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดยโสธร ใคร่ขอขอบคุณหน่วยงานต่างๆ ที่สนับสนุนการดำเนินการจัดทำฐานข้อมูลเพื่อการวางแผนพัฒนารายสินค้าของจังหวัดยโสธร ซึ่งเป็นผลผลิตหนึ่งของโครงการศูนย์บริการข้อมูลด้านการเกษตรและสหกรณ์ของจังหวัดแบบเบ็ดเสร็จ ตามกรอบแนวทางการพัฒนาระบบฐานข้อมูลและเทคโนโลยีสารสนเทศของสำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด หวังว่าเอกสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์แก่การวางแผนพัฒนาการผลิตรายสินค้าของจังหวัด รวมทั้งเป็นประโยชน์แก่ผู้สนใจนำไปใช้ตามภารกิจที่เกี่ยวข้องต่อไป

สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดยโสธร

กันยายน 2565

สารบัญ

	หน้า
◈ **คำนำ**	ก
◈ **สารบัญ**	ข
◈ **ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของจังหวัดยโสธร**	
ข้อมูลพื้นฐานทางกายภาพของจังหวัดยโสธร	1
ข้อมูลด้านเศรษฐกิจของจังหวัดยโสธร	7
ข้อมูลด้านการเกษตรที่สำคัญของจังหวัดยโสธร	9
สถาบันเกษตรกรและองค์กรเกษตรกร	19
ปราชญ์ชาวบ้านด้านเกษตรอินทรีย์	21
ข้อมูลด้านเกษตรอื่นๆ	22
◈ **ข้อมูลเกษตรอินทรีย์ จังหวัดยโสธร**	
ข้อมูลพื้นที่เข้าร่วมเกษตรอินทรีย์จังหวัดยโสธร	24
ข้อมูลมาตรฐานสินค้าเกษตร Yasothon Basic Organic Standard (Yaso BOS)	25
◈ **แผนพัฒนาเกษตรและสหกรณ์**	
ประเด็นการพัฒนาและกลยุทธ์ของแผนพัฒนาเกษตรและสหกรณ์จังหวัดยโสธร	27
แผนยุทธศาสตร์ (Strategy Map)	29
◈ **ข้อมูลรายสินค้า “การเลี้ยงจิ้งหรีด” ปี 2565**	
นโยบายกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	30
การเลี้ยงจิ้งหรีด	32
การตลาดและแนวทางการพัฒนาการเลี้ยงจิ้งหรีด	39
การสอบถามข้อมูลเกษตรกรผู้เลี้ยงจิ้งหรีดจังหวัดยโสธร	42
วิถีตลาด	48
การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากจิ้งหรีด	49
◈ **ภาคผนวก**	
ภาพกิจกรรมการจัดฝึกอบรมโครงการพัฒนาด้านการเกษตรฯ	
รายชื่อเกษตรกรผู้เลี้ยงจิ้งหรีดจังหวัดยโสธร	
◈ **บรรณานุกรม**	
◈ **คณะผู้จัดทำ**	

ส่วนที่ 1
ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป

ข้อมูลพื้นฐานทางกายภาพของจังหวัด

1. ลักษณะทางภูมิศาสตร์

ที่ตั้ง จังหวัดยโสธรตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ระหว่างเส้นแวงที่ 104 และ 105 องศาตะวันออก และเส้นรุ้งที่ 15 และ 16 องศาเหนือ ห่างจากกรุงเทพมหานคร โดยทางรถยนต์ประมาณ 531 กิโลเมตร (ทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 1,2,202) และอยู่ในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2 (อุบลราชธานี ศรีสะเกษ ยโสธร อำนาจเจริญ)

ขนาดพื้นที่ จังหวัดยโสธรมีพื้นที่ 4,161.664 ตารางกิโลเมตร หรือ 2,601,040 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.81 ของพื้นที่ทั่วประเทศ (321 ล้านไร่) และคิดเป็นร้อยละ 12.89 ของพื้นที่กลุ่มจังหวัด (อุบลราชธานี ศรีสะเกษ อำนาจเจริญ และยโสธร)

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนพื้นที่จังหวัดยโสธร และระยะทางจากอำเภอสู่ตัวจังหวัดยโสธร (รายอำเภอ)

ที่	อำเภอ	พื้นที่		ระยะทาง (กม.)
		ไร่	ตร.กม.	
1	เมืองยโสธร	361,387.50	578.220	-
2	เลิงนกทา	589,250.00	942.800	69
3	คำเขื่อนแก้ว	399,000.00	638.400	23
4	มหาชนะชัย	284,542.50	455.268	41
5	กุดชุม	340,000.00	544.000	37
6	ป่าติ้ว	192,500.00	308.000	27
7	ค้อวัง	93,750.00	150.000	70
8	ทรายมูล	170,485.00	272.776	17
9	ไทยเจริญ	170,125.00	272.200	52
รวม		**2,601,040.00**	**4,161.664**	

ที่มา : กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

อาณาเขต จังหวัดยโสธรมีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับจังหวัดร้อยเอ็ดและมุกดาหาร
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับจังหวัดอำนาจเจริญและอุบลราชธานี
ทิศใต้	ติดต่อกับจังหวัดศรีสะเกษ
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับจังหวัดร้อยเอ็ด

ภาพแสดงที่ตั้งและขอบเขตของจังหวัดยโสธร

2) สภาพพื้นที่

จังหวัดมีพื้นที่เป็นรูปพระจันทร์เสี้ยว พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบสูงและป่าโปร่งอยู่เหนือระดับน้ำทะเลประมาณ ๒๒๗ ฟุต ทางตอนเหนือบริเวณพื้นที่อำเภอเลิงนกทาและอำเภอกุดชุมบางส่วนเป็นภูเขาถือเป็นอาณาเขตของเทือกเขาภูพาน แหล่งน้ำธรรมชาติที่สำคัญ ได้แก่ แม่น้ำชี ลำเซบาย ห้วยโพง ลำน้ำยัง และมีลักษณะภูมิอากาศร้อนจัดในฤดูร้อนและหนาวจัดในฤดูหนาว

3) ลักษณะดิน

จังหวัดยโสธร ทรัพยากรดินพื้นที่ส่วนใหญ่มีเนื้อดินเป็นดินร่วนปนทราย และดินทรายปนร่วนหรือดินทราย ซึ่งแบ่งได้ 2 ประเภท คือ ทรัพยากรดินในพื้นที่ดอนมีเนื้อที่รวม 1,419,318 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 54.90 ของพื้นที่จังหวัดยโสธร มีเนื้อดินเป็นดินร่วนปนทราย ดินทรายปนร่วน และดินทราย ส่วนทรัพยากรดินในพื้นที่ลุ่มมีเนื้อที่รวม 533,869 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 15.48 ของพื้นที่จังหวัดยโสธร มีเนื้อดินเป็นดินเหนียว ดินร่วนเหนียว และดินร่วนปนทราย พื้นที่ป่าไม้มีเนื้อที่ 246,724 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 9.48 ของพื้นที่จังหวัดยโสธร และพื้นที่อื่นๆ มีเนื้อที่ 401,129 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 20.14 ของพื้นที่จังหวัดยโสธร

ตารางที่ 2 ทรัพยากรดินจังหวัดยโสธร

ประเภทเนื้อดิน	กลุ่มชุดดิน	ตัวอย่างชื่อชุดดิน	พื้นที่	คิดเป็น %
พื้นที่ดอน			1,419,318	54.90
- ดินร่วนปนทราย (ทรายจัด)	40	ชุดดินจักราช	510,064	19.61
- ดินร่วนปนทราย ส่วนดินล่างเป็นดินร่วนเหนียวปนทราย	35	ชุดดินวาริน	209,573	8.05
- ดินทรายปนร่วน	37	ชุดดินนาคู	309,681	11.90
- ดินทราย	41,44	ชุดดินมหาสารคามและชุดดินน้ำพอง	399,000	15.34
พื้นที่ลุ่ม			533,869	15.48
- ดินเหนียว	7	ชุดดินธวัชบุรี	156,843	6.03
- ดินร่วนปนทราย	17	ชุดดินร้อยเอ็ด	130,302	5.01
- ดินร่วนเหนียว	15	ชุดดินหล่มสัก	115,486	4.44
พื้นที่ป่าไม้			246,724	9.48
พื้นที่อื่นๆ			401,129	20.14
รวม			**2,601,040**	**100.00**

ที่มา : สถานีพัฒนาที่ดินยโสธร (ข้อมูล ณ เดือนมิถุนายน 2565)

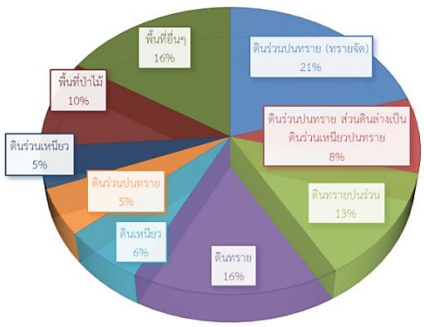

4. ลักษณะภูมิอากาศ

จังหวัดยโสธรตั้งอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ระหว่างเส้นแวงที่ 104 และ 105 องศาตะวันออก และเส้นรุ้งที่ 15 และ 16 องศาเหนือ มีรูปร่างคล้ายพระจันทร์เสี้ยว อยู่ในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2 (อุบลราชธานี ศรีสะเกษ ยโสธร และอำนาจเจริญ) มีพื้นที่ 4,161.444 ตารางกิโลเมตร หรือ 2,600,902.5 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.81 ของพื้นที่ทั่วประเทศ (321 ล้านไร่) และคิดเป็นร้อยละ 12.89 ของพื้นที่กลุ่มจังหวัด ลักษณะภูมิประเทศและภูมิอากาศของจังหวัดยโสธร พื้นที่มีลักษณะลาดเอียงจากทิศตะวันตกลงไปทางทิศตะวันออก พื้นที่ทางตอนเหนือส่วนใหญ่เป็นที่ราบสูงสลับกับพื้นที่แบบลูกคลื่น มีสภาพเป็นป่าและมีแหล่งน้ำขนาดกลาง ได้แก่ ห้วยลิงโจน ห้วยสะแบก ลำโพง ลำเซบาย ส่วนพื้นที่ทางตอนกลางและตอนใต้ เป็นที่ราบลุ่มต่ำสลับกับสันดินริมน้ำ มีแหล่งน้ำขนาดใหญ่ ได้แก่ แม่น้ำชี และขนาดกลาง ได้แก่ ลำน้ำยัง ลำทวน ไหลผ่านมีหนอง บึง ลำห้วย และแหล่งน้ำขนาดเล็กอยู่ทั่วไป ลักษณะดินส่วนมากเป็นดินทรายและดินเค็ม สำหรับภูมิอากาศจังหวัดยโสธรมี 3 ฤดู คือ ฤดูร้อน ฤดูฝน และฤดูหนาว ความชื้นสัมพัทธ์ ปริมาณน้ำฝนและอุณหภูมิและความชื้นสัมพันธ์ เฉลี่ยในรอบ 10 ปี (2554 – 2565)

ตารางที่ 3 ปริมาณน้ำฝน (ข้อมูล 10 ปี) พ.ศ. 2554 – 2565

ปี (พ.ศ.)	ปริมาณน้ำฝน (มม.)
2554	1,423.90
2555	1,160.00
2556	1,220.40
2557	1,334.20
2558	1,005.30
2559	1,126.00
2560	1,460.90
2561	1,221.70
2562	1,305.80
2563	1,043.40
2564	1,568.75
2565	645.6

ตารางที่ 4 อุณหภูมิและความชื้นสัมพันธ์ ปี 2553-2565

ปี	อุณหภูมิ		
	สูงสุด	ต่ำสุด	เฉลี่ยทั้งปี
๒๕๕๓	๔๕.๔	๒๒.๖	๓๓.๓
๒๕๕๔	๓๗.๓	๒๖.๕	๓๒.๔
๒๕๕๕	๓๖.๖	๓๐.๔	๓๓.๗
๒๕๕๖	๓๗.๙	๒๕.๓	๓๓.๕
๒๕๕๗	๓๘	๒๙.๑	๓๔
๒๕๕๘	๓๙.๑	๓๐.๒	๓๔.๒
๒๕๕๙	๔๐.๓	๓๐.๑	๓๓.๗
๒๕๖๐	๓๗.๑	๒๘.๒	๓๒.๖
๒๕๖๑	๓๕.๕	๒๙.๗	๓๒.๗
๒๕๖๒	๓๙.๑	๒๘	๓๓.๗
๒๕๖๓	๔๑.๕	๑๓	๓๓.๔
๒๕๖๔	๓๙.๑	๑๐	๓๒.๖
๒๕๖๕	๓๘.๘	๑๒.๕	๓๒.๙

ที่มา : กรมอุตุนิยมวิทยาประจำจังหวัด (ข้อมูล ณ วันที่ 12 มิถุนายน 2565)

5. แหล่งน้ำธรรมชาติ

1) แหล่งน้ำธรรมชาติ ในพื้นที่จังหวัดยโสธรมีแหล่งน้ำธรรมชาติ ได้แก่ แม่น้ำชีไหลผ่านพื้นที่ตอนใต้ของจังหวัดบริเวณอำเภอเมืองยโสธร อำเภอคำเขื่อนแก้ว อำเภอมหาชนะชัย และอำเภอค้อวัง (ยาว 110 กิโลเมตร) ไหลไปบรรจบกับแม่น้ำมูลที่จังหวัดอุบลราชธานี นอกจากนี้ ยังมีลำห้วยสำคัญๆ ไหลผ่านพื้นที่ตอนเหนือและตอนกลางของจังหวัด เช่น ห้วยสะแบก ห้วยลิงโจน ลำห้วยโพง ลำเซบาย ลำน้ำยัง ลำน้ำทวน และแหล่งน้ำอื่นๆ เช่น หนอง บึง มีอยู่ทั่วไป ซึ่งหลายแห่งมีสภาพตื้นเขิน เก็บกักน้ำได้ปริมาณน้อย เป็นปัญหาค่อนข้างมาก

ตารางที่ 5 แสดงลุ่มน้ำหลัก และลุ่มน้ำย่อยในจังหวัดยโสธร

ที่	ลุ่มน้ำย่อย	ลุ่มน้ำหลัก	พื้นที่รับน้ำ (ตร.กม.)	ปริมาณน้ำท่า (ล้านลบ.ม.)	อำเภอในเขตลุ่มน้ำ	พื้นที่ในลุ่มน้ำ (ตร.กม.)
1	ลำห้วยทม	โขง	180.00	66.01	เลิงนกทา	70.89
2	ลำน้ำยัง	ชี	4,145.00	228.39	กุดชุม,ทรายมูล,เมือง	398.87
3	ลำทวน	ชี	450.00	215.86	ทรายมูล,เมือง	450.00
4	ลำน้ำชี	ชี	1,260.00	1,087.23	เมือง,คำเขื่อนแก้ว,มหาชนะชัย,ค้อวัง	926.00
5	ลำเซบาย	มูล	3,050.00	1,200.92	เลิงนกทา,ไทยเจริญ,ป่าติ้ว,คำเขื่อนแก้ว	1,302.77
6	ห้วยโพง	เซบาย/มูล	939.00	949.60	เลิงนกทา,ไทยเจริญ,กุดชุม,เมือง,ป่าติ้ว,คำเขื่อนแก้ว	939.00
7	ห้วยน้ำเค็ม	เสียว/มูล	70.91	68.02	มหาชนะชัย	73.91
รวม			**10,094.91**	**3,816.03**		**4,161.44**

ที่มา : โครงการชลประทานยโสธร

2) โครงการชลประทาน

2.1) โครงการชลประทานขนาดกลาง และขนาดใหญ่ จำนวน 4 แห่ง คือ

- **อ่างเก็บน้ำห้วยลิงโจน** อยู่ในตำบลห้องแซง อำเภอเลิงนกทา ความจุ 21.05 ล้านลูกบาศก์เมตร พื้นที่ชลประทาน 14,544 ไร่
- **อ่างเก็บน้ำห้วยสะแบก** อยู่ในตำบลบุ้งค้า อำเภอเลิงนกทา ความจุ 30.30 ล้านลูกบาศก์เมตร พื้นที่ชลประทาน 12,672 ไร่
- **อ่างเก็บน้ำห้วยโพง (ตอนบน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ** ตำบลศรีแก้ว อำเภอเลิงนกทา ความจุ 12.40 ล้านลูกบาศก์เมตร พื้นที่ชลประทาน 4,500 ไร่
- **เขื่อนยโสธร** ตำบลเขื่องคำ อำเภอเมืองยโสธร ความจุ 19.46 ล้านลูกบาศก์เมตร พื้นที่ชลประทาน 76,400 ไร่

สภาพปัญหา คือ น้ำต้นทุนในฤดูฝนในเขตจังหวัดยโสธร มีปริมาณเพียงพอ แต่ไม่สามารถเก็บกักไว้ใช้ในฤดูแล้งหรือในช่วงที่ฝนเว้นช่วงได้ในปริมาณที่เพียงพอ ประกอบกับพื้นที่การเกษตรนอกเขตชลประทานมีเพิ่มขึ้น ทำให้แนวโน้มและความต้องการใช้น้ำเพิ่มมากขึ้น ขณะที่งบประมาณที่จะสนับสนุนในการดำเนินการก่อสร้างแหล่งน้ำไม่เพียงพอกับความต้องการของเกษตรกร โดยพื้นที่แต่ละอำเภอจะมีอ่างเก็บน้ำต่างๆ ในพื้นที่ดังนี้

ตารางที่ 6 อ่างเก็บน้ำในพื้นที่จังหวัดยโสธร

ลำดับ	อำเภอ	แหล่งน้ำ (แห่ง)	พื้นที่แหล่งน้ำ รวม (ไร่)	แหล่งน้ำสำคัญในพื้นที่อำเภอ
1	เมืองยโสธร	121	13,281	อ่างเก็บน้ำบ้านโนนจำปา, อ่างเก็บน้ำบ้านเดิด,อ่างเก็บน้ำห้วยขี้นาก, อ่างเก็บน้ำฝายลำห้วยทวน
2	กุดชุม	87	2,412	อ่างเก็บน้ำบ้านหนองเรือ,อ่างเก็บน้ำสระประปา, อ่างเก็บน้ำหนองคำบาก
3	ทรายมูล	4	61	
4	ไทยเจริญ	57	844	อ่างเก็บน้ำหนองฆ่า,อ่างเก็บน้ำสระพรแก้ว,อ่างเก็บน้ำหนองม้า
5	เลิงนกทา	89	9,087	อ่างเก็บน้ำห้วยลิงโจน,อ่างเก็บน้ำห้วยสะแบก,อ่างเก็บน้ำห้วยโพง,อ่างเก็บน้ำห้วยยาง,อ่างเก็บน้ำสระหลวง,อ่างเก็บน้ำหนองบึง
6	ป่าติ้ว	70	5,130	อ่างเก็บน้ำห้วยขาม, อ่างเก็บน้ำหนองหาญ,อ่างเก็บน้ำห้วยนายาง
7	คำเขื่อนแก้ว	58	3,067	อ่างหนองเสียว, หนองแวง,อ่างเก็บน้ำบ้านปักแฮด,อ่างเก็บน้ำห้วยยาง
8	มหาชนะชัย	17	326	อ่างเก็บน้ำหนองปลาปิ่ง,บึงพระเสาร์,หนองขาม
9	ค้อวัง	49	3,047	หนองกุดต่าย,หนองห้วยพระบาง
	รวม	**552**	**37,255**	

ที่มา: โครงการชลประทานยโสธร

จังหวัดยโสธรมีโครงการสูบน้ำด้วยไฟฟ้า มีสถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้า รวม 86 แห่ง รวมเนื้อที่โครงการฯ 200,910 ไร่แยกเป็น ขนาดเล็ก 83 แห่ง และขนาดกลาง 3 แห่ง โดยสูบน้ำจากแม่น้ำชี ลำน้ำยัง ลำห้วยโพง/ลำเซบาย

2.2 แหล่งน้ำใต้ดิน จังหวัดยโสธรมีบ่อบาดาล รวมทั้งสิ้น 2,298 บ่อ แยกดังนี้

- บ่อบาดาลขุดเจาะโดยหน่วยงานราชการ รวม 2,073 บ่อ ใช้งานได้ 1,484 บ่อ ชำรุด 589 บ่อ และประชาชนมีความต้องการจุดเจาะบ่เพิ่ม 568 บ่อ

- บ่อบาดาลการประกอบกิจการน้ำบาดาลจังหวัดยโสธร เป็นบ่อบาดาลที่ผู้ประกอบการ/เอกชน/องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขุดเจาะเอง โดยขออนุญาตกับทางราชการ มีจำนวน 266 บ่อ แยกเป็น (1) บ่อบาดาลใช้ในการอุปโภค-บริโภค 88 บ่อ (2) บ่อบาดาลใช้เพื่อการเกษตร 98 บ่อ (3) บ่อบาดาลใช้เพื่อการธุรกิจ 80 บ่อ

ตารางที่ 7 ข้อมูลการขุดเจาะบ่อบาดาลปี 2557-2564

จำนวนบ่อน้ำบาดาลในพื้นที่จังหวัดยโสธรตั้งแต่ปี พ.ศ 2557-2564									
ประเภทการใช้ประโยชน์	**ปี พ.ศ**								
	2557	**2558**	**2559**	**2560**	**2561**	**2562**	**2563**	**2564**	**รวม**
ประเภทเกษตร	-	2	3	1	44	40	208	66	364
ประเภทอุปโภคหรือบริโภค	-	-	2	41	15	75	47	23	203
ประเภทธุรกิจ	2	1	3	12	12	26	19	29	104
รวม	**2**	**3**	**8**	**54**	**71**	**141**	**274**	**118**	**671**

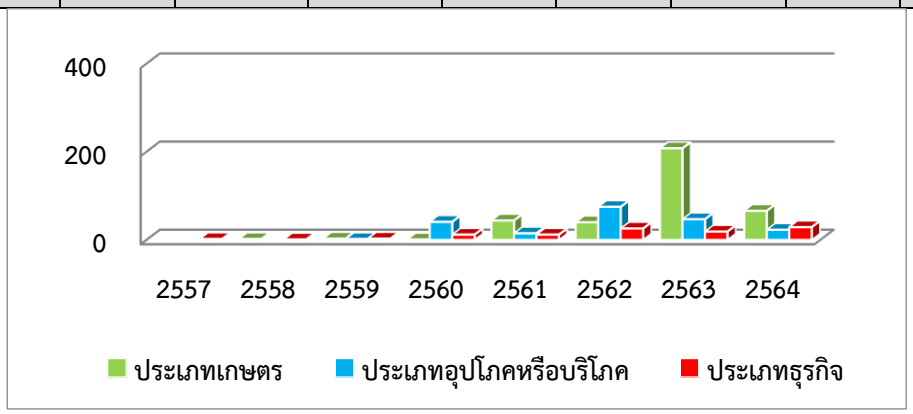

กราฟข้อมูลการขุดเจาะบ่อบาดาลปี ๒๕๕๗ – ๒๕๖๔

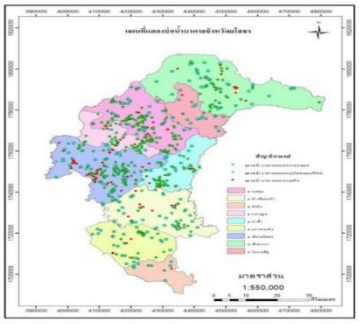

ภาพแสดงตำแหน่งบ่อบาดาลในจังหวัดยโสธร

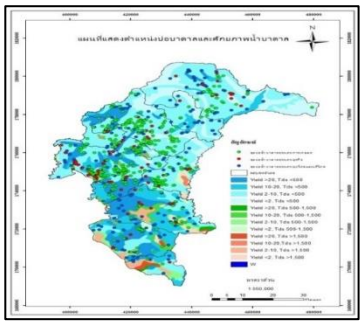

ภาพแสดงตำแหน่งบ่อบาดาลและศักยภาพน้ำบาดาลในจังหวัดยโสธร

ตารางที่ 8 แหล่งน้ำใต้ดินจังหวัดยโสธร

ประเภท	จำนวน (บ่อ)	สถานภาพ				หมายเหตุ
		ใช้งานได้		ชำรุด		
		บ่อ	ร้อยละ	บ่อ	ร้อยละ	
1. บ่อบาดาลเจาะโดยหน่วยงานราชการ	1,394	1,394	100	-	-	
2. บ่อบาดาลการประกอบกิจการน้ำบาดาลจังหวัดยโสธร	266	266	100	-	-	
รวม	**1,660**	**1,660**	**100**	**-**		

ที่มา : สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดยโสธร (ข้อมูล ณ เดือนสิงหาคม 2564)

4) แหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน ปีงบประมาณ 2565

ตารางที่ 9 แหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

ลำดับที่	อำเภอ	ปี 2565 (จำนวนบ่อ)
1	เมืองยโสธร	91
2	เลิงนกทา	116
3	ไทยเจริญ	51
4	กุดชุม	94
5	ค้อวัง	42
6	คำเขื่อนแก้ว	63
7	ทรายมูล	46
8	ป่าติ้ว	46
9	มหาชนะชัย	101
10	**รวม**	**650**

ที่มา : สถานีพัฒนาที่ดินยโสธร (ข้อมูล ณ เดือนสิงหาคม 2565)

ข้อมูลด้านเศรษฐกิจของจังหวัด

9. ข้อมูลด้านเศรษฐกิจของจังหวัด

9.1 สภาพเศรษฐกิจโดยทั่วไป

อาชีพที่สำคัญของชาวจังหวัดยโสธร คือการประกอบการเกษตรมีการทำนา เพาะปลูกพืชไร่ชนิดต่างๆ เช่น มันสำปะหลัง อ้อย โรงงาน แตงโม ข้าวโพด ถั่วสิสง ฯลฯ การปลูกไม้ผลไม้ยืนต้น เช่น ยางพารา มะม่วง กล้วยน้ำว้า ฯลฯ นอกจากนี้ยังมีอาชีพรับจ้าง ประกอบธุรกิจทาง การค้าการบริการและอุตสาหกรรมในครัวเรือน

9.2 ผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดยโสธร (GPP)

สถานการณ์ด้านเศรษฐกิจและสาขาเศรษฐกิจหลักที่สำคัญของจังหวัด และผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ประกาศข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด ฉบับปี พ.ศ. 2562 พบว่า จังหวัดยโสธร ในปี 2562 โครงสร้างการผลิตตามมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (GPP) จังหวัดยโสธร จำนวน 19 สาขา มีมูลค่า 28,747 ล้านบาท (เพิ่มขึ้น 1,970 ล้านบาท เมื่อเทียบกับปี 2560 ที่มีมูลค่าอยู่ที่ 26,777 ล้านบาท และเพิ่มขึ้น 742 ล้านบาท เมื่อเทียบกับปี 2561 ที่มีมูลค่าอยู่ที่ 28,005 ล้านบาท)จัดเป็นลำดับที่ 17 ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นลำดับที่ 3 ของกลุ่มจังหวัด และลำดับที่ 69 ของประเทศ และมีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจปี 2562 ร้อยละ 1.08 และอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจเฉลี่ยตั้งแต่ปี 2558-2562 ร้อยละ 1.55 โดยสาขาการผลิตภาคเกษตรมีมูลค่า 7,146 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 24.86 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด และสาขาการผลิตนอกภาคเกษตรเท่ากับ 21,600 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 75.14 โดยสาขาการผลิตที่มีมูลค่าสูงสุด 5 ลำดับแรก คือ

(1) สาขาเกษตรกรรม การป่าไม้ และการประมง จำนวน 7,146 ล้านบาท

(2) สาขาการศึกษา จำนวน 4,351 ล้านบาท

(3) สาขาการขายส่ง การขายปลีก การซ่อมแซมยานยนต์และจักรยานยนต์จำนวน 3,615 ล้านบาท

(4) สาขากิจกรรมทางการเงินและการประกันภัย จำนวน 2,872 ล้านบาท

(5) สาขาการผลิตอุตสาหกรรมจำนวน 2,533 ล้านบาท

ซึ่งมีสัดส่วนร้อยละ 24.86, 15.14, 12.58, 9.99 และ 8.81 ตามลำดับ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด ขณะที่มูลค่าผลิตภัณฑ์เฉลี่ยต่อหัว (Per Capita : GPP) มีจำนวน 62,623 ล้านบาทจัดเป็นลำดับที่ 20 ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และเป็นลำดับที่ 4 ของกลุ่มจังหวัด และลำดับที่ 76 ของประเทศ

ตารางที่ 10 แสดงผลิตภัณฑ์ของจังหวัด จำแนกตามสาขาการผลิต พ.ศ.2558–2564

สาขาการผลิต	2015	2016	2017	2018r	2019r	2020p	เฉลี่ย 3 ปี (60-63)	สัดส่วนโครงสร้าง (ปี63)
ภาคเกษตร	**6,978**	**6,928**	**6,873**	**7,688**	**7,045**	**7,622**	**7,452**	25.66
ภาคเกษตร	6,978	6,928	6,873	7,688	7,045	7,622	7,452	25.66
A เกษตรกรรม การป่าไม้ และการประมง	6,978	6,928	6,873	7,688	7,045	7,622	7,452	25.66
ภาคนอกเกษตร	**17,920**	**19,504**	**19,904**	**20,407**	**21,498**	**22,087**	**21,331**	**74.34**
ภาคอุตสาหกรรม	**2,299**	**2,669**	**2,800**	**2,977**	**3,145**	**3,417**	**3,180**	**11.50**
B การทำเหมืองแร่และเหมืองหิน	94	139	146	145	156	161	154	0.54
C อุตสาหกรรมการผลิต	1,801	2,106	2,207	2,407	2,529	2,736	2,558	9.21
D ไฟฟ้า ก๊าซ ไอน้ำ และระบบปรับอากาศ	335	352	367	331	366	401	366	1.35
E การจัดหาน้ำ การจัดการ และการบำบัดน้ำเสีย ของเสีย และสิ่งปฏิกูล	69	72	81	94	94	119	102	0.40
ภาคบริการ	**15,620**	**16,835**	**17,103**	**17,431**	**18,353**	**18,670**	**18,151**	**62.84**
F การก่อสร้าง	1,147	1,284	1,174	859	1,226	1,288	1,124	4.33
G การขายส่งและการขายปลีก การซ่อมยานยนต์และจักรยานยนต์	2,768	3,157	3,253	3,548	3,595	3,786	3,643	12.75
H การขนส่งและสถานที่เก็บสินค้า	513	639	666	693	789	697	727	2.35
I ที่พักแรมและบริการด้านอาหาร	73	79	96	109	120	72	100	0.24
J ข้อมูลข่าวสารและการสื่อสาร	290	254	292	310	386	385	360	1.29
K กิจกรรมทางการเงินและการประกันภัย	2,177	2,509	2,579	2,724	2,875	2,875	2,825	9.68
L กิจกรรมอสังหาริมทรัพย์	1,014	1,180	1,110	1,256	1,333	1,348	1,312	4.54
M กิจกรรมทางวิชาชีพ วิทยาศาสตร์ และเทคนิค	2	2	2	2	2	4	3	0.01
N กิจกรรมการบริหารและการบริการสนับสนุน	19	20	21	25	27	23	25	0.08
O การบริหารราชการ การป้องกันประเทศ และการประกันสังคมภาคบังคับ	1,293	1,316	1,356	1,472	1,521	1,556	1,516	5.24
P การศึกษา	4,598	4,567	4,626	4,427	4,353	4,389	4,389	14.77
Q กิจกรรมด้านสุขภาพและงานสังคมสงเคราะห์	1,248	1,321	1,399	1,510	1,606	1,751	1,622	5.89
R ศิลปะ ความบันเทิง และนันทนาการ	45	56	67	81	96	86	87	0.29
S กิจกรรมบริการด้านอื่นๆ	432	450	461	416	425	412	418	1.39
Gross provincial product (GPP)	**24,898**	**26,432**	**26,777**	**28,095**	**28,544**	**29,709**	**28,783**	**100.00**
GPP Per capita (Baht)	**52,517**	**56,243**	**57,397**	**60,708**	**62,180**	**65,254**	**62,714**	
Population (1,000 persons)	**474**	**470**	**467**	**463**	**459**	**455**	**459**	

ที่มา: สำนักงานคลังจังหวัดยโสธร, สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ตารางที่ 11 แสดงอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ปี 2558-2564

ปี 2558	ปี 2559	ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	เฉลี่ย 5 ปี
1.73	4.77	0.53	3.08	1.08	2.1	1.2	1.55

ที่มา: สำนักงานคลังจังหวัดยโสธร และสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ด้านการขยายตัวทางเศรษฐกิจ

เศรษฐกิจจังหวัดยโสธรในปี 2565 คาดว่าจะขยายตัวร้อยละ 0.6 (โดยมีช่วงคาดการณ์ที่ร้อยละ-0.3 ถึง 1.2 ต่อปี) ฟื้นตัวเมื่อเทียบกับปีก่อน ที่ขยายตัวร้อยละ 1.2

11. ข้อมูลด้านการเกษตรที่สำคัญของจังหวัด

11.1 ครัวเรือนเกษตรกรและแรงงานภาคเกษตร

ตารางที่ 12 ข้อมูลจำนวนครัวเรือนเกษตรกรและจำนวนแรงงานภาคเกษตรของจังหวัดยโสธร

ที่	อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	ครัวเรือน ทั้งหมด (ครัวเรือน)	ครัวเรือน เกษตรกร (ครัวเรือน)	จำนวนแรงงาน ภาคเกษตร (ราย)
1	เมืองยโสธร	18	190	43,837	17,017	66,767
2	เลิงนกทา	10	145	28,678	5,602	62,746
3	มหาชนะชัย	10	103	15,079	11,511	44,667
4	คำเขื่อนแก้ว	13	115	19,418	12,634	36,962
5	กุดชุม	9	128	20,342	6,424	45,323
6	ป่าติ้ว	5	57	10,479	10,170	23,734
7	ทรายมูล	5	54	8,872	5,109	21,514
8	ค้อวัง	4	45	6,563	15,797	17,289
9	ไทยเจริญ	5	48	8,804	5,900	22,419
รวม 9 อำเภอ		**79**	**885**	**162,072**	**90,164**	**341,421**

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดยโสธร (ข้อมูล ณ เดือนสิงหาคม 2564)

11.2 การใช้ประโยชน์ที่ดินทางการเกษตร จังหวัดยโสธร มีพื้นที่ 2,601,040 ไร่ ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพเป็นเกษตรกร ทำนา ปลูกพืช และเลี้ยงปศุสัตว์ พื้นที่การประโยชน์ทางการเกษตรในปี 2565 มี 1,687,966.15 ไร่ เป็นที่นา 1,414,027.45 ไร่ พืชไร่ 144,533 ไร่ ไม้ผลและไม้ยืนต้น 2,031 ไร่ พืชสวน 124,689.85 ไร่

ตารางที่ 13 ข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดินทางการเกษตร จังหวัดยโสธร

ประเภทการใช้ที่ดิน	ปี พ.ศ. 2561		ปี พ.ศ. 2562		ปี พ.ศ. 2563		ปี พ.ศ. 2564		ปี พ.ศ. 2565	
	ไร่	ร้อยละ	ไร่	ร้อยละ	ไร่	ร้อยละ	ไร่	ร้อยละ	ไร่	ร้อยละ
พื้นที่เกษตรกรรม	2,051,702	100	2,060,386	100	1,730,120	100	1,700,087	100	1,687,966.15	100
พื้นที่นา	1,534,879	74.81	1,465,754	56.35	1,357,047	52.17	1,356,750	52.16	1,414,027.45	54.36
พืชไร่	284,235	13.85	306,682	11.79	170,640	6.56	292,575	11.24	144,533	5.55
ไม้ยืนต้น	221,516	10.79	276,652	10.63	135,405	5.20	-	-	-	
ไม้ผล	6,159	0.30	6,974	0.26	-	-	-	-	2,031	0.07
พืชสวน	1,073	0.05	1,202	0.04	1,324	0.05	780	0.02	124,689.85	4.79
ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์และโรงเรือนเลี้ยงสัตว์	3,332	0.16	2,551	0.09	-	-	-	-	721	0.02
พืชน้ำ	22	-	28	-	-	-	-	-	-	-
สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	453	0.02	511	0.01	5,230	0.20	-	-	-	-
เกษตรผสมผสาน/ไร่นาสวนผสม	33	-	27	-	-	-	-	-	-	-

ที่มา: สำนักงานเกษตรจังหวัดยโสธร (ข้อมูล ณ เดือนพฤษภาคม 2565)

2.3 แหล่งน้ำเพื่อการเกษตร

2.3.1 พื้นที่ชลประทานและระบบชลประทาน

1) แหล่งน้ำผิวดิน

จังหวัดยโสธรมีแหล่งน้ำผิวดินประเภทต่าง ๆ ได้แก่ อ่างเก็บน้ำ ฝาย สระ และหนอง รวมทั้งสิ้น 552 แห่ง (ข้อมูลสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดยโสธร ณ วันที่ 9 ตุลาคม 2558) มีพื้นที่แหล่งน้ำ รวมทั้งสิ้น 37,255 ไร่

ตารางที่ 14 ข้อมูลแหล่งน้ำจังหวัดยโสธร จำแนกรายอำเภอ

ลำดับ	อำเภอ	แหล่งน้ำ (แห่ง)	พื้นที่แหล่งน้ำ (ไร่)	แหล่งน้ำที่สำคัญ
1	เมืองยโสธร	121	13,281	อ่างเก็บน้ำบ้านโนนจำปา, อ่างเก็บน้ำบ้านเดิด, อ่างเก็บน้ำห้วยขี้นาก, อ่างเก็บน้ำฝายลำห้วยทวน
2	กุดชุม	87	2,412	อ่างเก็บน้ำบ้านหนองเรือ,อ่างเก็บน้ำสระประปา, อ่างเก็บน้ำหนองคำบาก
3	ทรายมูล	4	61	
4	ไทยเจริญ	57	844	อ่างเก็บน้ำหนองฆ่า,อ่างเก็บน้ำสระพรแก้ว,อ่างเก็บน้ำหนองม้า
5	เลิงนกทา	89	9,087	อ่างเก็บน้ำห้วยลิงโจน,อ่างเก็บน้ำห้วยสะแบก,อ่างเก็บน้ำห้วยโพง,อ่างเก็บน้ำห้วยยางอ่างเก็บน้ำสระหลวง,อ่างเก็บน้ำหนองบึง
6	ป่าติ้ว	70	5,130	อ่างเก็บน้ำห้วยขาม, อ่างเก็บน้ำหนองหาญ,อ่างเก็บน้ำห้วยนายาง
7	คำเขื่อนแก้ว	58	3,067	อ่างหนองเสียว, หนองแวง,อ่างเก็บน้ำบ้านปักแฮด,อ่างเก็บน้ำห้วยยาง
8	มหาชนะชัย	17	326	อ่างเก็บน้ำหนองปลาปึ่ง,บึงพระเสาร์,หนองขาม
9	ค้อวัง	49	3,047	หนองกุดต่าย,หนองห้วยพระบาง
รวม		**552**	**37,255**	

ที่มา : โครงการชลประทานยโสธร

2)โครงการชลประทาน

2.1) โครงการชลประทานขนาดกลาง และขนาดใหญ่ จำนวน 4 แห่ง คือ

- อ่างเก็บน้ำห้วยลิงโจน อยู่ในตำบลห้องแซง อำเภอเลิงนกทา ความจุ 21.05 ล้านลูกบาศก์เมตร พื้นที่ชลประทาน 14,544 ไร่

- อ่างเก็บน้ำห้วยสะแบก อยู่ในตำบลบุ้งค้า อำเภอเลิงนกทา ความจุ 30.30 ล้านลูกบาศก์เมตร พื้นที่ชลประทาน 12,672 ไร่

- อ่างเก็บน้ำห้วยโพงตอนบน อยู่ในตำบลศรีแก้ว อำเภอเลิงนกทา ความจุ 12.40 ล้านลูกบาศก์เมตร พื้นที่ชลประทาน 4,500 ไร่

- เขื่อนยโสธร อยู่ในเขื่องคำ อำเภอเมืองยโสธร ความจุ 19.46 ล้านลูกบาศก์เมตร พื้นที่ชลประทาน 16.54 ไร่

สภาพปัญหา คือ น้ำต้นทุนในฤดูฝนในเขตจังหวัดยโสธร มีปริมาณเพียงพอ แต่ไม่สามารถเก็บกักไว้ใช้ในฤดูแล้งหรือในช่วงที่ฝนเว้นช่วงได้ในปริมาณที่เพียงพอ ประกอบกับพื้นที่การเกษตรนอกเขตชลประทานมีเพิ่มขึ้น ทำให้แนวโน้มและความต้องการใช้น้ำมีเพิ่มมากขึ้น ขณะที่งบประมาณที่จะสนับสนุนในการดำเนินการก่อสร้างแหล่งน้ำไม่เพียงพอกับความต้องการของเกษตรกร

2.2) โครงการชลประทานขนาดเล็ก มีจำนวน 281 แห่ง กระจายทั่วทั้งจังหวัด พื้นที่รับประโยชน์ (ไม่มีระบบชลประทาน) รวม 202,590 ไร่ และหนองน้ำและคลองธรรมชาติกระจายทั่วทั้งจังหวัด 196 แห่ง นอกจากนี้จะมีแหล่งน้ำในไร่นาเกษตรกรที่ขุดเองและได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ

ตารางที่ 15 ข้อมูลโครงการชลประทานขนาดเล็ก

อำเภอ	ชลประทานขนาดเล็ก		ศูนย์บริการเกษตรเคลื่อนที่		ขุดลอกหนองน้ำและคลองธรรมชาติ	
	จำนวนโครงการ	พื้นที่รับประโยชน์	จำนวนโครงการ	พื้นที่รับประโยชน์	จำนวนโครงการ	พื้นที่รับประโยชน์
เมืองยโสธร	43	40,228	38	-	35	-
คำเขื่อนแก้ว	34	33,035	24	-	23	-
มหาชนะชัย	33	28,500	18	-	18	-
ค้อวัง	12	12,565	11	-	10	-
ป่าติ้ว	33	23,008	11	-	11	-
ทรายมูล	15	8,599	18	-	15	-
กุดชุม	37	17,605	42	-	42	-
ไทยเจริญ	29	15,130	16	-	26	-
เลิงนกทา	45	23,920	30	-	16	-
รวม	**281**	**202,590**	**208**	**-**	**196**	**-**

ที่มา : โครงการชลประทานยโสธร

2.3) โครงการสูบน้ำด้วยไฟฟ้า มีสถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้า รวม 87 แห่ง รวมเนื้อที่โครงการฯ 200,910 ไร่ แยกเป็น ขนาดเล็ก 84 แห่ง และขนาดกลาง 3 แห่ง โดยสูบน้ำจากแม่น้ำชี ลำน้ำยัง ลำห้วยโพง/เซบาย

2.4) เขื่อนสำคัญ ได้แก่ เขื่อนยโสธร ความจุ 19.460 ล้านลูกบาศก์เมตร และฝายลำเซบาย อำนาจเจริญ ความจุ 12.20 ล้านลูกบาศก์เมตร

3) แหล่งน้ำใต้ดิน จังหวัดยโสธรมีบ่อบาดาล รวมทั้งสิ้น 2,298 บ่อ แยกดังนี้

3.1) บ่อบาดาลขุดเจาะโดยหน่วยงานราชการ รวม 2,073 บ่อ ใช้งานได้ 1,484 บ่อ ชำรุด 589 บ่อ และประชาชนมีความต้องการขุดเจาะบ่อเพิ่ม 568 บ่อ

3.2) บ่อบาดาลการประกอบกิจการน้ำบาดาลจังหวัดยโสธร เป็นบ่อบาดาลที่ผู้ประกอบการ/เอกชน/องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขุดเจาะเอง โดยขออนุญาตกับทางราชการ มีจำนวน 225 บ่อ

2.4 ข้อมูลสินค้าเกษตรที่สำคัญของจังหวัด

ตารางที่ 16 การปลูกพืชเศรษฐกิจของจังหวัด ปีการผลิต 2565

ลำดับที่	ชนิดพืช	จำนวนเกษตรกร (ครัวเรือน)	พื้นที่ (ไร่)
1	ข้าวนาปี	101,197	1,367,022
2	ข้าวนาปรัง	4,497	47,223
3	ยางพารา	13,418	117,083
4	มันสำปะหลัง	11,375	99,297
5	อ้อยโรงงาน	1,183	38,538
6	ปาล์มน้ำมัน	505	4,107
7	หอมแดง	264	1,540
8	แตงโม	327	968
9	ถั่วลิสง	625	1,350
10	ไม้ผล	352	1,884
11	ลำไย	42	147
12	หญ้าอาหารสัตว์	20,379	42,313
รวม		**154,164**	**1,721,472**

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดยโสธร (ข้อมูล ณ เดือนพฤษภาคม 2565)

ตารางที่ 17 ข้อมูลโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ จังหวัดยโสธร

ปี	จำนวนแปลง	เกษตรกร (ราย)	พื้นที่ (ไร่)
2559	15	2,597	34,177.50
2560	26	3,085	49,458.50
2561	11	644	5,981.15
2562	13	611	6,589.25
2563	17	981	12,214.50
2564	8	381	2,903.00
2565	5	503	2,084.00
รวม	**95**	**8,802**	**113,407.90**

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดยโสธร (ข้อมูล ณ เดือนสิงหาคม 2565)

ตารางที่ 18 การจัดชั้นคุณภาพแปลงใหญ่ จังหวัดยโสธร ประจำปี 2565

ประจำปี 2565	จำนวน (แปลง)	A	B	C	A+
2559	15	10	4	1	-
2560	26	12	11	3	7
2561	11	3	4	4	-
2562	13	-	-	-	-
2563	17	-	-	-	-
2564	8	8	-	-	-
รวม	**95**	**33**	**19**	**8**	**7**

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดยโสธร (เดือนสิงหาคม 2565)

ข้อมูลศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) จังหวัดยโสธร ปี 2564

จังหวัดยโสธร มีศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) หลัก กระจายอยู่ทุกอำเภอทั้ง 9 และมีศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) เครือข่ายกระจายอยู่ ทุกอำเภอ จำนวน 118 ศูนย์

ตาราง 19 ข้อมูลศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) จังหวัดยโสธร

ที่	ชื่อ ศพก.	ชื่อเกษตรกร	สินค้าหลัก	ที่ตั้ง ศพก.	ศูนย์เครือข่าย (ศูนย์)
1	ศพก.อำเภอเมืองยโสธร จังหวัดยโสธร	นายลา โสมาบุตร 083 3810089	ข้าว	195 ม. 10 บ.ดู่ทุ่ง ต.ดู่ทุ่ง อ.เมือง จ.ยโสธร	16
2	ศพก.อำเภอทรายมูล จังหวัดยโสธร	นายอุทัย ทองชัย 091 3405608	ข้าว	120 ม.5 บ.สีสุก ต.ดู่ลาด อ.ทรายมูล จ.ยโสธร	17
3	ศพก.อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร	นายสุวิช ธนาคุณ 081 5790237	ข้าว	72 ม. 4 บ.กุดหิน ต.กำแมด อ.กุดชุม จ.ยโสธร	12
4	ศพก.อำเภอคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร	นายเนาว์ พันเดช 097 1042287	ข้าว	11 ม.9 บ.โคกโก่ย ต.กู่จาน อ.คำเขื่อนแก้ว จ.ยโสธร	15
5	ศพก.อำเภอป่าติ้ว จังหวัดยโสธร	นายเมืองชัย ทองลา 095 5939010	เกษตรผสมผสาน	10 ม.12 บ.โคกนาโก ต.โคกนาโก อ.ป่าติ้ว จ.ยโสธร	22
6	ศพก.อำเภอคำมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร	รต.ฉลวย กำจัดภัย 090 2413937	ข้าว	233 หมู่ 4 บ.ยางเครือ ต.บึงแก อ.มหาชนะชัย จ.ยโสธร	20

7	ศพก.อำเภอค้อวัง จังหวัดยโสธร	นายสุวรรณ สิมมา 081 5794712	ข้าว	14 ม.10 บ.ศิริพัฒนา ต.น้ำอ้อม อ.ค้อวัง จ.ยโสธร	15
8	ศพก.อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร	นายสำรอง อำพนพงษ์ 088 3519114	ข้าว	48 ม.15 บ.หวาย ต.สามัคคี อ.เลิงนกทา จ.ยโสธร	19
9	ศพก.อำเภอไทยเจริญ จังหวัดยโสธร	นายประยูร ปั้นทอง 063 6042607	ข้าว	85 หมู่ 5 บ.หนองคูน้อย ต.น้ำคำ อ.ไทยเจริญ	10
รวม				**9**	**146**

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดยโสธร (ข้อมูล ณ เดือนสิงหาคม 2565)

ตาราง 20 การปศุสัตว์ของจังหวัด ปี 2562 - 2565

ที่	ชนิดสัตว์	ปี 2562		ปี 2563		ปี 2564		ปี 2565	
		(ตัว)	(ราย)	(ตัว)	(ราย)	(ตัว)	(ราย)	(ตัว)	(ราย)
1	โคเนื้อ	109,925	22,118	137,403	26,422	178,750	37712	187,747	39,544
2	กระบือ	28,751	5,976	28,485	6,373	34,056	8115	34,746	8,203
3	สุกร	54,967	1,772	44,681	1,837	78,319	2514	60,602	1,561
4	ไก่	1,656,811	34,093	320,398	39,299	2,078,683	44298	2,059,839	42,234
5	เป็ด	152,988	6,777	158,625	6,665	35,905	1042	199,295	7,720
6	แพะ	157	18	478	32	1,474	109	2,013	138
7	อื่นๆ	1,516	-	131	2	100	5	282	12
รวม		**2,005,115**	**70,754**	**690,201**	**80,630**	**2,407,287**	**93,795**	**2,544,524**	**99,412**

ที่มา : สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดยโสธร (เดือนมิถุนายน 2565)

2.4.3 ด้านการประมงของจังหวัด ปี 2565

จังหวัดยโสธร มีเกษตรกรทำประมงพื้นบ้าน จำนวน 5,749 ราย และเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ จำนวน4,132 ราย พื้นที่ 7,185.24 ไร่

ตารางที่ 21 จำนวนเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

ชนิดสัตว์น้ำ	ราย	ไร่
ปลานิล	2,554	3,291.74
ปลาตะเพียน	2,375	2,585.60
ปลาดุก	471	621.30
ปลาไน	104	101.50
ปลาทับทิม (ปลานิลแดง)	83	415.82
ปลาหมอไทย	36	23.92
กบ	27	18.25
สัตว์น้ำอื่นๆ	25	20.46
ปลาช่อน	21	23.71
ปลานวลจันทร์เทศ	21	26.75
สัตว์น้ำสวยงามอื่นๆ	10	2.88
ปลาสลิด	6	3.28
ปลาสวาย	5	5.94
ปลาจีน	4	6.33
ปลาเทโพ	3	17.00
ปลายี่สกเทศ	2	0.76
กุ้งก้ามกราม	1	20.00
รวม	**5,749**	**7,185.24**

ที่มา : สำนักงานประมงจังหวัดยโสธร (ข้อมูล ณ เดือนสิงหาคม 2565)

1) จังหวัดยโสธร มีปริมาณผลผลิตสัตว์น้ำ จำนวน 17 ชนิด ดังนี้

ตารางที่ 22 ปริมาณผลผลิตสัตว์น้ำจังหวัดยโสธร

ลำดับที่	ชนิดสัตว์น้ำ	ผลผลิต (กก./ไร่)	ผลผลิต (กก.)
1	ปลานิล	135.00	444,391.00
2	ปลาตะเพียน	99.02	256,023.00
3	ปลาดุก	173.24	107,632.00
4	ปลาไน	91.05	9,242.00
5	ปลาทับทิม (ปลานิลแดง)	1,671.97	695,240.00
6	ปลาหมอไทย	921.49	22,042.00
7	ปลาช่อน	63.18	1,498.00

8	ปลานวลจันทร์เทศ	108.97	2,915.00
9	สัตว์น้ำสวยงามอื่นๆ	77.08	2,915.00
10	ปลาสลิด	109.76	360.00
11	ปลาสวาย	180.00	1,070.00
12	ปลาจีน	197.47	1,250.00
13	ปลาเทโพ	247.06	4,200.00
14	ปลายี่สกเทศ	460.53	350.00
15	กบ	665.10	12,138.00
16	กุ้งก้ามกราม	500.00	10,000.00
17	สัตว์น้ำอื่นๆ	87.24	1,785.00
รวม		5,788.16	1,573,051.00

ที่มา : สำนักงานประมงจังหวัดยโสธร (ข้อมูล ณ เดือนมิถุนายน 2565)

14.4 ข้อมูลการปฏิรูปที่ดินจังหวัดยโสธร พื้นที่ปฏิรูปที่ดิน จังหวัดยโสธร

1. พื้นที่เขตปฏิรูปที่ดิน จำนวน 495 หมู่บ้าน 60 ตำบล 9 อำเภอ

2. พื้นที่รับมอบจากกรมป่าไม้ (ป่าสงวนแห่งชาติ) และป่าไม้ถาวร (ที่จำแนกฯ) รวมพื้นที่ประกาศเขตตาม พรฎ. (เริ่ม ปี พ.ศ. 2536) เนื้อที่ประมาณ 580,989 ไร่

3. พื้นที่กันออก (ถนน แหล่งน้ำ ลำห้วย ที่สาธารณะ ที่ดินมีหนังสือสำคัญ ที่ป่า ภูเขา) เนื้อที่ประมาณ 157,597 ไร่

4. พื้นที่ดำเนินการจัดได้ เนื้อที่ประมาณ 423,392 ไร่

5. ผลการจัดที่ดินประเภทแปลงเกษตรกรรมและแปลงที่ดินชุมชน จำนวน 43,142 ราย 51,154 แปลง เนื้อที่ประมาณ 406,911 ไร่

6. จัดที่ดินในพื้นที่เอกชน จำนวน 7 ราย 7 แปลง เนื้อที่ประมาณ 73-0-07 ไร่

ตารางที่ 23 ข้อมูลพื้นที่ปฏิรูปที่ดินจังหวัดยโสธร

	พื้นที่	พื้นที่	ผลการจัดที่ดิน								
	ประกาศเขตฯ	กันออก	การจัดที่ดินเกษตรกรรม			การจัดที่ดินชุมชน			รวมการจัดที่ดิน		
	(ไร่)	(ไร่)	ราย	แปลง	ไร่	ราย	แปลง	ไร่	ราย	แปลง	ไร่
กุดชุม	180,813	55,630	8,863	10,786	119,890	3,902	4,226	2,254	12,765	15,012	122,144
ค้อวัง	5,472	2,811	791	991	2,383	95	95	71	886	1,086	2,454
คำเขื่อนแก้ว	17,186	4,322	1,713	2,108	12,103	132	133	81	1,845	2,241	12,184
ทรายมูล	44,769	13,416	2,815	3,459	29,171	684	705	323	3,499	4,164	29,494
ไทยเจริญ	33,912	8,723	1,851	2,093	24,969	268	284	147	2,119	2,377	25,116
ป่าติ้ว	41,335	10,664	2,574	3,153	29,298	511	517	276	3,085	3,670	29,574
มหาชนะชัย	8,439	2,840	1,291	1,659	5,195	183	186	119	1,474	1,845	5,314
เมืองยโสธร	62,136	18,441	4,593	5,649	34,802	841	932	421	5,434	6,581	35,223
เลิงนกทา	186,927	40,750	9,746	11,748	144,400	2,289	2,430	1,008	12,035	14,178	145,408
รวม	**580,989**	**157,597**	**34,237**	**41,646**	**402,211**	**8,905**	**9,508**	**4,700**	**43,142**	**51,154**	**406,911**

ที่มา: สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดยโสธร (ข้อมูล ณ เดือนสิงหาคม 2565)

2.5 สถาบันเกษตรกรและองค์กรเกษตรกร

ตารางที่ 24 ประเภทสหกรณ์และจำนวนสมาชิก

ประเภท	สถานะสหกรณ์					
	ดำเนิน	ตั้งใหม่	หยุด	เลิก	ถอน	รวม
สหกรณ์	38	0	5	32	1	76
ภาคการเกษตร	28	0	3	26	1	58
ชุมนุมสหกรณ์การเกษตร	0	0	1	0	0	1
นอกภาคการเกษตร	10	0	1	6	0	17
ออมทรัพย์	5	0	0	0	0	5
เครดิตยูเนี่ยน	3	0	0	0	0	3
บริการ	2	0	1	5	0	8
ร้านค้า	0	0	0	1	0	1

ที่มา : สำนักงานสหกรณ์จังหวัดยโสธร (ข้อมูล ณ เดือนมกราคม 2565)

ตารางที่ 25 ประเภทสหกรณ์

ประเภทสหกรณ์	สหกรณ์		
	จำนวน (แห่ง)	จำนวน (คน)	
	ไม่รวมชุมนุมฯ	สมาชิก	สมทบ
ภาคการเกษตร	31	79,866	3,223
สหกรณ์การเกษตร	31	79,866	3,223
สหกรณ์ประมง	-	-	-
สหกรณ์นิคม	-	-	-
นอกภาคการเกษตร	11	12,614	848
ออมทรัพย์	5	9,470	848
เครดิตยูเนี่ยน	3	2,064	-
บริการ	3	1,080	-
ร้านค้า	-	-	-
รวมทั้งสิ้น	**42**	**92,480**	**4,071**

ที่มา: สำนักงานสหกรณ์จังหวัดยโสธร (ข้อมูล ณ เดือนมกราคม 2565)

15.2 กลุ่มเกษตรกรจังหวัดยโสธร

ตารางที่ 26 กลุ่มเกษตรกรจังหวัดยโสธร

	กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร		กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร		กลุ่มยุวเกษตร		กลุ่มวิสาหกิจชุมชน		กลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน	
	กลุ่ม	สมาชิก	กลุ่ม	สมาชิก	กลุ่ม	สมาชิก	กลุ่ม	สมาชิก	กลุ่ม	สมาชิก
เมืองยโสธร	1	30	23	588	9	135	102	2,330	0	0
ทรายมูล	4	140	6	139	8	120	51	1,301	0	0
กุดชุม	8	228	14	272	11	342	121	2,150	1	26
ไทยเจริญ	4	100	4	125	4	60	97	1,735	1	9
เลิงนกทา	14	320	80	1,837	24	680	269	3,451	1	10
ป่าติ้ว	4	216	19	1,042	11	343	92	1,915	0	0
คำเขื่อนแก้ว	12	440	13	471	20	767	181	3,446	0	0
มหาชนะชัย	5	135	9	346	6	90	326	5,170	0	0
ค้อวัง	4	95	20	547	4	60	85	2,303	3	1,177
รวม	**56**	**1,704**	**188**	**5,367**	**97**	**2,597**	**1,324**	**23,801**	**6**	**1,222**

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดยโสธร (ข้อมูล ณ สิงหาคม 2564)

2.6 ข้อมูลจำนวนอาสาสมัครเกษตรของจังหวัด

ตารางที่ 27 จำนวนอาสาสมัครเกษตรของจังหวัด ปี 2564

อำเภอ	ครูบัญชี	หมอดินอาสา	ประมงอาสา	เศรษฐกิจการเกษตรอาสา	ครูยาง	อาสาสมัครสปก	อาสาสมัครเกษตรและสหกรณ์	อาสาปศุสัตว์	อาสาฝนหลวง	อาสาสมัครสหกรณ์	อาสาสมัครชลประทาน	ชาวนาอาสา	เกษตรหมู่บ้าน	สารวัตรเกษตรอาสา	ไหมอาสา	Qอาสา	รวมสาขา (นับซ้ำ)	รวมบุคคล (ไม่นับซ้ำ)
รวมทั้งสิ้น	143	894	214	9	35	49	0	822	33	111	39	29	1,168	79	10	0	3,638	3,176
เมืองยโสธร	16	190	24	1	9	0	0	176	4	17	0	5	262	2	2	0	708	601
ทรายมูล	14	56	22	1	1	8	0	54	2	8	0	15	60	4	0	0	245	204
กุดชุม	13	127	26	1	7	19	0	131	2	9	0	0	176	2	0	0	513	460
คำเขื่อนแก้ว	20	120	19	1	3	5	0	83	7	14	0	7	158	37	0	0	474	440
ป่าติ้ว	10	58	19	1	3	0	0	58	2	15	0	0	77	3	0	0	246	211
มหาชนะชัย	21	106	23	1	0	2	0	111	5	13	30	0	104	12	5	0	436	373
ค้อวัง	21	44	17	1	0	3	0	29	3	10	2	0	97	4	1	0	232	198
เลิงนกทา	14	144	39	1	10	9	0	145	5	12	7	2	163	6	1	0	558	491
ไทยเจริญ	14	49	25	1	2	3	0	35	3	13	0	0	71	9	1	0	226	198

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดยโสธร (ข้อมูล ณ สิงหาคม 2564)

2.7 จำนวนปราชญ์ชาวบ้านของจังหวัดภายใต้โครงการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ โดยยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

อำเภอ	ชื่อปราชญ์	ชื่อศูนย์ปราชญ์	ที่อยู่ศูนย์	เบอร์ติดต่อ
๑. ค้อวัง	นายสุทิน จันขาว	ศูนย์กสิกรรมธรรมชาติ ศรีโสธรพัฒนา	บ้านจานน้อย 68 หมู่ที่ 5 ตำบลกุดน้ำใส อำเภอค้อวัง	086-879-5484
๒. กุดชุม	นายบุญส่ง มาตขาว	ศูนย์เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้าน นายบุญส่ง มาตขาว	บ้านโนนยาง 105 หมู่ที่ 17 ตำบลกำแมด อำเภอกุดชุม	081-300-0165
๓. เมืองยโสธร	นายนิคม คำผา	ศูนย์กสิกรรมธรรมชาติ จังหวัดยโสธร	บ้านโนนทรายงาม 7 หมู่ที่ 4 ตำบลหนองคู อำเภอเมือง	062-662-1009

ที่มา : สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดยโสธร (ข้อมูล ณ เดือนสิงหาคม 2564)

17.1 ปราชญ์ชาวบ้านด้านเกษตรอินทรีย์ (ตารางที่ 28)

อำเภอ	ชื่อปราชญ์	ชื่อศูนย์ปราชญ์	ที่อยู่ศูนย์	เบอร์ติดต่อ
กุดชุม	นายมั่น สามสี	กลุ่มเกษตรกรทำนานาโส่	57 หมู่ 2 ตำบล นาโส่ อำเภอ กุดชุม จังหวัด ยโสธร	081-7604897,097-4196987
กุดชุม	นายสุวิช ธนาคุณ	กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรกรรมธรรมชาติหนองยอ	72 หมู่ 4 บ้านกุดหิน ต.กำแมด อ.กุดชุม จ.ยโสธร	081- 5790237,086 8171252
เมืองยโสธร	นายลา โสมาบุตร	กลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์ส่งเสริมและผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนนาแปลงใหญ่ ตำบลดู่ทุ่ง	195 หมู่ที่ 10 ถนน ตำบลดู่ทุ่ง อำเภอเมืองยโสธร จังหวัดยโสธร	089- 6175224
มหาชนะชัย	นายสัมฤทธิ์ กัลปดี	ผู้แทนภาคประชาสังคมจังหวัดยโสธร	23 ม.5 ต.คูเมือง อ.มหาชนะชัย	081-1209440
เมืองยโสธร	นายนิคม เพชรผา	กลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวคุณธรรมบ้านโนนทรายงาม	7 หมู่ที่ 4 บ้านโนนทรายงาม ตำบลหนองคู อำเภอเมืองยโสธร จังหวัดยโสธร	094-8784905
มหาชนะชัย	นายวารี สลับศรี	กลุ่มเกษตรกรทำนาบากเรือ	118 หมู่ 4 บ้านดอนผึ้ง ตำบลบากเรือ อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร	061-6898919
ทรายมูล	นางลัดดา พันธ์ศรี	กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตปุ๋ยอินทรีย์และข้าวอินทรีย์บ้านคำครตา	175/9 บ้านคำครตา ตำบล ดงมะไฟ อำเภอ ทรายมูล จังหวัดยโสธร	084 8231839
ค้อวัง	นายสุวรรณ สิงมา	กลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนเกษตรกรรมยั่งยืนน้ำอ้อม	27 หมู่ที่10 ตำบลอ้อม อำเภอค้อวัง จังหวัดยโสธร	092 4626955
เลิงนกทา	นางสาวเนาวรัตน์ แสงสุวรรณ	กลุ่มสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ เลิงนกทา – ไทยเจริญ จำกัด	10 หมู่ที่ 5, บ้านคอนสาย ตำบลสามัคคี อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร	086-8755646

2.8 ข้อมูลด้านการเกษตรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ข้อมูล Smart Farmer , Young Smart Farmer, แหล่งแปรรูป, แหล่งกระจายสินค้า ฯลฯ

ตารางที่ 29 ข้อมูล Smart Farmer,Young Smart Farmer ปี 2565

อำเภอ	Smart Farmer (ราย)	Young Smart Farmer (ราย)
เมืองยโสธร	190	20
ทรายมูล	54	22
กุดชุม	128	16
ไทยเจริญ	48	10
เลิงนกทา	145	18
ป่าติ้ว	57	16
คำเขื่อนแก้ว	115	18
มหาชนะชัย	103	15
ค้อวัง	45	12
รวม	**885**	**147**

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดยโสธร (ข้อมูล ณ เดือนสิงหาคม 2565)

2.8.3 ข้อมูลจุดรวบรวมและกระจายสินค้าเกษตรอินทรีย์จังหวัดยโสธร

ตารางที่ 30 จุดรวบรวมและกระจายสินค้าเกษตรอินทรีย์จังหวัดยโสธร

ลำดับที่	ชื่อจุดรวบรวมและกระจายสินค้าเกษตรอินทรีย์	สถานที่ตั้ง	วัน/เวลาดำเนินการ	หมายเหตุ
1	บริษัทยโสธร ออร์แกนิค จำกัด	528 ถ.เลี่ยงเมือง ต.ในเมือง อ.เมือง จ.ยโสธร	ทุกวันแต่เกษตรกรต้องแจ้งล่วงหน้า ตั้งแต่ 08.00-17.00 น.	09 8743 5118 คุณวิทยา
2	สุดคุ้มออแกร์นิค	หน้า Big Cat ถ.วิทยธำรงค์ ต.ในเมือง อ.เมือง จ.ยโสธร	ทุกวัน ตั้งแต่ 09.00-19.00 น.	09 6925 1979 คุณหมอจุ๊บ
3	ตลาดชาวนาอัจฉริยะ	NC ปิโตเลียม ถ.เลี่ยงเมือง ต.ในเมือง อ.เมือง จ.ยโสธร	วันอาทิตย์ เวลา 09.00-13.00 น.	08 9718 2516 คุณต๋อ
4	ร้านอินดี้ออแกร์นิค	NC ปิโตเลียม ถ.เลี่ยงเมือง ต.ในเมือง อ.เมือง จ.ยโสธร	ทุกวัน ตั้งแต่เวลา 09.00-18.00 น.	08 9718 2516 คุณต๋อ
5	ตลาดเกษตรกร	ศูนย์ OTOP องค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธร หน้าศาลากลางจังหวัดยโสธร ถ.แจ้งสนิท ต.ในเมือง อ.เมือง จ.ยโสธร	ทุกวันอังคาร และวันศุกร์ ตั้งแต่เวลา 10.00-14.00 น.	08 4429 5028 คุณพ่อกฤษฎา ศรีมันตะ
6	ตลาดนัดสีเขียวหอนาฬิกา	หอนาฬิกา (บขส.เก่า) ต.ในเมือง อ.เมือง จ.ยโสธร	วันเสาร์ เวลา 05.00-09.00 น.	
6	ตลาดนัดสีเขียวโรงพยาบาลยโสธร	อาคารที่พักญาติผู้ป่วย โรงพยาบาลยโสธร ต.ในเมือง อ.เมือง จ.ยโสธร	วันพฤหัสบดี เวลา 10.00-14.00 น.	
7	ตลาดนัดสีเขียว มหาชนะชัย	หน้าที่ว่าการสำนักงานสาธารณสุข อำเภอมหาชนะชัย จ.ยโสธร	วันศุกร์ เวลา 14.00-18.00 น.	
8	ตลาดนัดสีเขียว คำเขื่อนแก้ว	หน้าที่ว่าการอำเภอคำเขื่อนแก้ว จ.ยโสธร	วันพุธ เวลา 14.00-18.00 น.	
9	ตลาดนัดสีเขียว กุดชุม	หน้าอาคารแพทย์แผนไทย โรงพยาบาลกุดชุม จ.ยโสธร	ทุกวันอังคาร และวันพฤหัสบดี ตั้งแต่เวลา 08.00-13.00 น.	

ที่มา : สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดยโสธร (ข้อมูล ณ เดือนสิงหาคม 2565)

ข้อมูลพื้นที่เข้าร่วมเกษตรอินทรีย์จังหวัดยโสธร ปี 2564

รวมเกษตรกร 55,666 ราย พื้นที่ 430,694.96 ไร่ โดยแยกตามมาตรฐานของการเข้าร่วมการตรวจรับรอง ดังนี้

1) มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ยโสธรขั้นพื้นฐาน Yasothon Basic Organic Standard (Yaso BOS) รวมเกษตรกร 588 ราย พื้นที่ 6,193.23 ไร่

2) มาตรฐานเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม Participatory Guarantee Systems for Organic Agriculture (PGS) รวมเกษตรกร 20,718 ราย พื้นที่ 136,888.50 ไร่

3) มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ Organic Thailand (มกษ 9000) รวมเกษตรกร 28,868 ราย พื้นที่ 204,555.92 ไร่

4) มาตรฐานเกษตรอินทรีย์สากล รวมเกษตรกร 5,492 ราย พื้นที่ 430,694.96 ไร่

สรุปข้อมูลพื้นที่เข้าร่วมการผลิตเกษตรอินทรีย์ ปี 2564 จังหวัดยโสธร

ตารางที่ 31 ข้อมูลพื้นที่เข้าร่วมการผลิตเกษตรอินทรีย์ ปี 2564

ที่	มาตรฐาน	ปีที่ 1 (2564)		ปีที่ 2 (2563)		ปีที่ 3 (2562)		ปีที่ 4 (2561)		ปีที่ 5 (2560)		ปีที่ 6 (2559)		รวม	
		ราย	ไร่	ราย	ไร่	ราย	ไร่	ราย	ไร่	ราย	ไร่	ราย	ไร่	ราย	ไร่
1	Yaso Basic Organic Standard (Yaso BOS)	286.00	3,020.06	192.00	2,019.43	106.00	1,118.80	4.00	35.00					588.00	6,193.23
2	Participatory Guarantee Systems for Organic Agriculture (PGS)	4,390.00	27,161.00	3,259.00	26,609.25	4,721.00	32,038.25	2,851.00	24,616.00	5,095.00	23,626.00	402.00	2,838.00	20,718.00	136,888.50
3	มาตรฐาน Organic Thailand (มกษ 9000)	10,144.00	58,551.34	87.00	793.45	9,723.00	57,407.13	3,876.00	40,661.75	4,319.00	39,775.50	719.00	7,366.75	28,868.00	204,555.92
4	มาตรฐานเกษตรอินทรีย์สากล	225.00	3,445.75	495.00	7,934.25	450.00	7,304.75	450.00	7,615.50	575.00	10,316.25	3,297.00	46,440.75	5,492.00	83,057.25
รวม		**15,045.00**	**92,178.15**	**4,033.00**	**37,356.38**	**15,000.00**	**97,868.93**	**7,181.00**	**72,928.25**	**9,989.00**	**73,717.75**	**4,418.00**	**56,645.50**	**55,666.00**	**430,694.96**

ที่มา : สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดยโสธร (ข้อมูล ณ เดือนพฤษภาคม 2565)

ตารางที่ 32 ข้อมูลมาตรฐานสินค้าเกษตร Yasothon Basic Organic Standard (Yaso BOS) ปี 2564

ลำดับที่	พื้นที่อำเภอ	จำนวนเกษตรกร (ราย)	ประเภทการตรวจรับรอง		รวมพื้นที่ (ไร่)	ชนิดสินค้าใหม่ที่ได้รับการรับรองเพิ่มขึ้น	
			ต่ออายุ	รายใหม่		จำนวน	รายการ
1	เมืองยโสธร	22	22		253.55	5	มัลเบอร์รี่, กล้วยหอมทอง, กระเจี๊ยบแดง, ตะไคร้หอม, อินทผลัม
2	มหาชนะชัย	2	2		9	3	มะพร้าวน้ำหอม, ขนุน, ไผ่หวาน
3	เลิงนกทา	39	39		404.25	1	ข้าวเหนียวขี้ตม
4	คำเขื่อนแก้ว	16	16		217	0	
5	ป่าติ้ว	17	17		121.6	0	
6	ค้อวัง	1	1		2	0	
7	ไทยเจริญ	11	11		175	0	
8	ทรายมูล	2	2		18	0	
9	กุดชุม	1	1		15	0	
10	คำเขื่อนแก้ว	75		75	814.25	2	แตงโม, ข้าวสันป่าตอง
11	มหาชนะชัย	52		52	609.96	3	ข้าวเหนียวสีลาภรณ์, ข้าวมะลิแดง, ข้าวสันป่าตอง
12	ค้อวัง	40		40	311.2	2	หอมแดง, ถั่วลิสง
13	ไทยเจริญ	2		2	16.25	2	อ้อยคั้นน้ำ สุพรรณบุรี 50, ข้าวจ้าวดำ
รวม 9 อำเภอ		**286**	**111**	**175**	**3,020.06**	**18**	

ลำดับที่	มาตรฐาน	ปีที่ 1 (2564)	
		ราย	ไร่
1	ข้าวหอมมะลิ 105	107	1,157.40
2	มันสำปะหลัง	1	6
3	ไผ่กิมซุง	3	1.63
4	พืชผสมผสาน	36	138.58
5	ไม้ผล	3	41.73
6	ข้าว กข 6	19	502.05
7	ข้าว กข 15	18	165.25
8	ข้าวเหนียวดำ	1	1
9	ข้าวเหนียวแดง	2	3.7
10	ข้าวจ้าวดำ		
11	ข้าวจ้าวแดง	1	1.1
12	ข้าวไรซ์เบอร์รี่	1	1
รวม	Yaso Basic Organic Standard (Yaso BOS)	**192**	**2,019.43**

ลำดับที่	มาตรฐาน	ปีที่ 1 (2563)	
		ราย	ไร่
1	ข้าวหอมมะลิ 105	88	1,092.55
2	พืชผสมผสาน	6	5
3	ไผ่ตงอินโด	1	2
4	กาแฟ	1	1
5	มะม่วงหิมพานต์	1	0.25
6	กล้วยน้ำว้า	1	2
7	น้อยหน่า	1	1
8	กระเจียวหวาน	7	15
รวม	Yaso Basic Organic Standard (Yaso BOS)	**192**	**2,019.44**

ลำดับที่	มาตรฐาน	ปีที่ 1 (2563)	
		ราย	ไร่
1	ข้าว	2	10
2	พืชผสมผสาน	1	21
3	บัว	1	4
รวม	Yaso Basic Organic Standard (Yaso BOS)	**4**	**35.00**

ที่มา : สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดยโสธร (ข้อมูล ณ เดือนสิงหาคม 2565)

ประเด็นการพัฒนาและกลยุทธ์
ของแผนพัฒนาด้านการเกษตรและสหกรณ์จังหวัดยโสธร

ประเด็นการพัฒนาที่ 1

สร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกรและสถาบันเกษตรกร Smart Farmer Smart Group

1) สร้างการรับรู้และการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนเกษตรอินทรีย์
2) จัดตั้งและขับเคลื่อนโรงเรียนเกษตรอินทรีย์
3) บริหารจัดการงานภาคเกษตรด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อทดแทนแรงงานอย่างเป็นระบบรองรับเกษตรกรสูงอายุ
4) เสริมสร้างความภาคภูมิใจและมั่นคงในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม
5) สร้างเกษตรกรอายุน้อยเพิ่มขึ้นในระบบของเกษตรกรของจังหวัดยโสธร

ประเด็นการพัฒนาที่ 2

เพิ่มประสิทธิภาพการใช้พื้นที่เกษตรเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

1. เพิ่มสินค้าเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์หลากหลายชนิดขึ้น
2. รณรงค์ลดการใช้การผลิตหรือการผลิตที่ทำลายธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรวมทั้งพลังงานทดแทนในการผลิตสินค้าเกษตร
3. ส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้น

ประเด็นการพัฒนาที่ 3

เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและยกระดับสินค้า

1. เพิ่มสินค้าเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์หลากหลายชนิดขึ้น
2. ส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์ให้มีต้นทุนการผลิตที่ลดลง
3. ผลักดันให้จังหวัดยโสธรเป็นศูนย์กลางในการตรวจรับรองมตราฐานเกษตรอินทรีย์ของภาค

ประเด็นการพัฒนาที่ 4

เพิ่มความสามารถในการแข่งขันภาคการเกษตรเทคโนโลยีและนวัตกรรมแปรรูปผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์หลายชนิดขึ้น

1. เพิ่มผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากการแปรรูปผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์หลากหลายชนิดขึ้น
2. เพิ่มจำนวนโรงสีข้าวที่ได้มาตรฐานเกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้น
3. พัฒนาสินค้าเกษตรแปรรูปให้ได้มาตรฐาน
4. บริหารจัดการงานภาคเกษตรและเทคโนโลยีเพื่อทดแทนแรงงานอย่างเป็นระบบรองรับเกษตรกรสูงอายุ

ประเด็นการพัฒนาที่ 5

เพิ่มความสามารถในการแข่งขันภาคการเกษตรเทคโนโลยีและนวัตกรรมแปรรูปผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์

1) สร้างมูลค่าผลผลิตและผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ในประเทศและต่างประเทศเพิ่มขึ้น
2) เพิ่มจำนวนตลาดเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดยโสธร
3) เพิ่มตลาดกลางในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ในจังหวัดยโสธร
4) พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตรอินทรีย์จังหวัดยโสธร
5) พัฒนาช่องทางผ่านระบบ E – Commerce ด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่

แผนที่ยุทธศาสตร์ (Strategy Map) แผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์จังหวัดยโสธร

“เกษตรฯ”รุดหน้านโยบายอาหารแห่งอนาคต ขยายความร่วมมือกับญี่ปุ่นเพิ่มส่งออกผลิตภัณฑ์แมลงผงจากไทย มุ่งสร้างรายได้สร้างอาชีพใหม่ให้เกษตรกร

“เกษตรฯ”รุดหน้านโยบายอาหารแห่งอนาคต ขยายความร่วมมือกับญี่ปุ่นเพิ่มส่งออกผลิตภัณฑ์แมลงผงจากไทย มุ่งสร้างรายได้สร้างอาชีพใหม่ให้เกษตรกร “อลงกรณ์” เผยเจรจาสำเร็จ ดึงมหาวิทยาลัยทากะซากิและบริษัทญี่ปุ่น ร่วมมือศูนย์ AIC พัฒนาอาหารจากโปรตีนทางเลือกใหม่

รายงานจากสำนักงานที่ปรึกษาการเกษตรต่างประเทศ ประจำกรุงโตเกียว วันนี้ (5 ก.ค.) แจ้งว่า นายอลงกรณ์ พลบุตร ที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ นายสมศักดิ์ วิวิธเกยูรวงศ์ อัครราชทูตที่ปรึกษา (ฝ่ายเกษตร) ประจำกรุงโตเกียว นายโชติ พึงเจริญพงศ์ คณะทำงานที่ปรึกษารัฐมนตรีกระทรวงเกษตรฯ นายณฐกร สุวรรณธาดา คณะที่ปรึกษารัฐมนตรีกระทรวงเกษตรฯ นายสกนธ์ วนาเศรษฐี ที่ปรึกษา (ฝ่ายเกษตร) สำนักงานที่ปรึกษาการเกษตรต่าง ประเทศประจำกรุงโตเกียว และคณะเดินทางไปมหาวิทยาลัยทากะซากิ (Takasaki City University of Economics) ในจังหวัดกุนมะ เพื่อร่วมประชุมหารือกับ ดร.ทาเคชิ มิซึกุจิ (Takeshi Mizuguchi) อธิการบดีมหาวิทยาลัย และคณะ เมื่อวานนี้ เพื่อขยายความร่วมมือด้านการพัฒนาอาหารแห่งอนาคต(Future Food) โดยมหาวิทยาลัยทากะซากิได้ร่วมวิจัยและพัฒนากับบริษัท ฟิวเจอร์นอท อิงค์ (Futurenaut Inc.) ซึ่งเป็นบริษัทผู้ผลิตอาหารจากแมลง โดยใช้ผงจิ้งหรีดนำเข้าจากประเทศไทยเป็นวัตถุดิบในการผลิตสินค้าแปรรูป เช่น ขนมแครกเกอร์ โปรตีนแท่ง เป็นต้น โดยนายเรน ซากุไร (Ren Sakurai) CEO บริษัท ฟิวเจอร์นอท และ ดร.อะกิฮิโร อีจิมะ (Akihiro Iijima) หัวหน้าเจ้าหน้าที่ด้านเทคโนโลยี (Chief Technology Officer) ได้นำเสนอข้อมูลของบริษัทตลอดจนพาชมห้องปฏิบัติการทดลองเลี้ยงจิ้งหรีดและการพัฒนาผลิตภัณฑ์สำหรับการปฏิบัติภารกิจครั้งนี้ มีสื่อมวลชนญี่ปุ่นให้ความสนใจอย่างมาก โดยติดตามทำข่าวและสัมภาษณ์นายอลงกรณ์ พลบุตร ที่ปรึกษารัฐมนตรีเกษตรฯ ดร.ทาเคชิ มิซึกุจิ อธิการบดี และนายเรน ซากุไร ซีอีโอ บริษัท ฟิวเจอร์นอท

ทั้งนี้ นายอลงกรณ์ พลบุตร ที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในฐานะประธานคณะกรรมการบริหารศูนย์เทคโนโลยีเกษตรและนวัตกรรม (AIC) กล่าวว่า พอใจต่อความสำเร็จในการเจรจาหารือ โดยท่านอธิการบดี ดร.ทาเคชิ มิซึกุจิ และนายเรน ซากุไร ซีอีโอ บริษัท ฟิวเจอร์นอท พร้อมจะทำความตกลงลงนาม MOU กับศูนย์เทคโนโลยีเกษตรและนวัตกรรม (AIC) ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

โดยมีศูนย์แห่งความเป็นเลิศ (Center of Excellence) ด้านแมลง เช่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เพื่อร่วมมือในการวิจัยและพัฒนาแมลงต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์อาหารจากโปรตีนทางเลือกใหม่ภายใต้นโยบายอาหารแห่งอนาคต (Future Food) และนโยบายฮับแมลงโลกของ ดร.เฉลิมชัย ศรีอ่อน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และยังสอดรับกับแนวทางขององค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO: Food and Agriculture Organization) ที่ประกาศให้ “แมลงเป็นแหล่งอาหารในอนาคตของโลก” และเป็นไปตามเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (SDGs) ของสหประชาชาติอีกด้วย

“โปรตีนจากแมลงจัดเป็นซุปเปอร์ฟู้ด (Super Food) เป็นแหล่งโปรตีนชนิดใหม่ (New Protien) และเป็นอาหารแห่งอนาคต(Future Food) ที่ต้องยกระดับมาตรฐานการผลิตการแปรรูปและการตลาด โดยเน้นเรื่องคุณค่าสารอาหารที่เป็นประโยชน์ต่อสุขภาพ (Nutrients) ซึ่งความร่วมมือระหว่างไทยกับญี่ปุ่นครั้งนี้ถือเป็นก้าวสำคัญในการวิจัยพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารจากแมลง โดยทางบริษัท ฟิวเจอร์นอท มีแผนลงทุนผลิตจิ้งหรีดในไทยและในญี่ปุ่นเพิ่มขึ้น นอกเหนือจากการนำเข้าจิ้งหรีดผงโดยพัฒนาการเลี้ยงด้วยอาหารที่ผลิตจากเศษอาหารเหลือใช้ (Food Lost) และอาหารแมลงที่มีส่วนผสมเฉพาะสามารถกำหนดกลิ่น และรสชาดจิ้งหรีดได้ซึ่งเป็นแนวทางการทดลองที่เป็นประโยชน์ต่อการตอบโจทย์ความต้องการของผู้บริโภคซึ่งมหาวิทยาลัยทากะซากิมีความเชี่ยวชาญเป็นพิเศษด้านเศรษฐศาสตร์ผู้บริโภค จะช่วยพัฒนานโยบายตลาดนำการผลิตได้อีกทางหนึ่งด้วย ประการสำคัญคือการสร้างงานสร้างอาชีพสร้างรายได้และธุรกิจใหม่ๆ ให้กับเกษตรกรจากจุดแข็งที่ประเทศไทยมีความหลากหลายทางชีวภาพ และแมลงเศรษฐกิจ เช่น จิ้งหรีด ด้วงสาคู ตัวไหมหม่อน ตัวไหมอีรี่ ชันโรง ผึ้งโพรง หนอนนก แมลงวันลาย แมงดา เป็นต้น สามารถผลิตเป็นอาหารคน อาหารสัตว์ เวชสำอาง เวชกรรม และเครื่องดื่มสุขภาพที่หลากหลาย ปัจจุบันมีฟาร์มและแปลงใหญ่ของเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน และบริษัทเอกชนกว่า 1 แสนฟาร์มมีการส่งออกไปหลายประเทศในทวีปอเมริกาใต้ ยุโรป และเอเชีย เป็นเศรษฐกิจฐานรากใหม่ที่มีอนาคต” นายอลงกรณ์ กล่าว นายสมศักดิ์ วิวิธเกยูรวงศ์ อัครราชทูตที่ปรึกษา (ฝ่ายเกษตร) ประจำกรุงโตเกียว กล่าวว่า ตลาดอาหารจากแมลงในประเทศญี่ปุ่นมีศักยภาพในการเติบโตสูง ปัจจุบันผู้บริโภคและผู้ผลิตอาหารจากแมลงมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง คนญี่ปุ่นให้ความสนใจกับอาหารจากแมลงมากขึ้น และมีความตื่นตัวตามหลักการของ SDGs สูง ปัจจุบัน มีการวางจำหน่ายผลิตภัณฑ์อาหารจากแมลง อาทิ ข้าวเกรียบผสมผงจิ้งหรีด คุกกี้ ราเมนจิ้งหรีด ฯลฯ จึงนับเป็นโอกาสของประเทศไทยในการขยายตลาดมายังประเทศญี่ปุ่น

ทั้งนี้ ปัจจุบันญี่ปุ่นยังไม่มีการกำหนดเงื่อนไขการนำเข้าแมลงหรืออาหารจากแมลงเป็นกรณีพิเศษ โดยสามารถนำเข้าตามเงื่อนไขของอาหารทั่วไป ขณะเดียวกัน กระทรวงเกษตร ป่าไม้ และประมงญี่ปุ่น (MAFF) ได้จัดตั้งคณะทำงาน Foodtech เพื่อกำหนดมาตรฐานและส่งเสริมการใช้ประโยชน์ Future Food เช่น โปรตีนจากพืช อาหารและอาหารสัตว์จากแมลง

การเลี้ยงจิ้งหรีด

จิ้งหรีด เป็นแมลงที่พบเห็นตามธรรมชาติ แต่เดิมนิยมบริโภคบางพื้นที่เท่านั้น แต่ในปัจจุบันนิยมบริโภคกันอย่างแพร่หลาย ทั่วทั้งทุกภาคของประเทศรวมถึงต่างประเทศด้วย เนื่องจากมีรสชาติอร่อย คุณค่าทางอาหารสูงและปลอดภัยจากสารพิษ ในปัจจุบันจิ้งหรีดตามธรรมชาติเริ่มลดน้อยลง บางฤดูแทบหาไม่ได้เช่นในฤดูหนาว หากมีการนำมาเลี้ยงและมีการจัดการที่ดีก็จะทำให้มีจิ้งหรีดไว้บริโภคและจำหน่ายเป็นรายได้เสริมได้

ประโยชน์ของจิ้งหรีด

1. เพื่อเป็นทางเลือกหนึ่งในการประกอบอาชีพ
2. ใช้เป็นอาหารทั้งคนและสัตว์ เช่น ไก่ชน นก ปลา จระเข้ และสัตว์อื่น ๆ
3. ใช้เพื่อการกีฬา ความเพลิดเพลิน
4. จำหน่าย

ชีววิทยาของจิ้งหรีด

จิ้งหรีดเป็นแมลงที่มีลักษณะปากเป็นปากแบบกัด มีตารวม หนวดยาว ขาคู่หลังมีขนาดใหญ่และแข็งแรง กระโดดเก่ง เพศเมียมีปีกเรียบและมีอวัยวะวางไข่ยาวแหลมคล้ายเข็มยื่นออกมาจากส่วนท้องเพศผู้มีปีกคู่หน้าย่น ปีกลายหนุมาน สามารถทำเสียงได้0

ชนิดของจิ้งหรีด พบในประเทศไทย ซึ่งรู้จักเป็นที่แพร่หลายมี 4 ชนิด

1. จิ้งโกร่ง เป็นจิ้งหรีดขนาดใหญ่สีน้ำตาล ลำตัวกว้างประมาณ 1 ซม. ยาวประมาณ 3.50 ซม. ชอบอยู่ในรูลึกโดยจะขุดดินสร้างรังอาศัยได้เอง และพฤติกรรมชอบอพยพย้ายที่อยู่เสมอ มีชื่อเรียกแตกต่างกันไป เช่น จิโป่ม จิ้งกุ่ง เป็นต้น

2. จิ้งหรีดทองดำ ลำตัวกว้างประมาณ 0.70 ซม. ยาวประมาณ 3 ซม. ตามธรรมชาติมี 3 สี คือ สีดำ สีทอง สีอำพัน โดยลักษณะที่เด่นชัดคือ จะมีจุดสีเหลืองที่โคนปีก 2 จุด

3. จิ้งหรีดทองแดง ลำตัวกว้างประมาณ 0.60 ซม. ยาวประมาณ 3 ซม. มีลำตัวสีน้ำตาล เพศผู้มีสีเข้มกว่าเพศเมีย ส่วนหัวเหนือขอบตารวมด้านบนแต่ละด้านมีแถบสีเหลืองมองดูคล้ายหมวกแก๊ป มีความว่องไวมาก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเรียกจิ้งหรีดนี้เป็นภาษาถิ่นว่า จินาย อิเจ๊ก ตัวอ่อนของจิ้งหรีดทองแดงยังไม่มีปีกเรียกจิโหลน

4. จิ้งหรีดทองแดงลาย มีลักษณะเหมือนจิ้งหรีดทองแดงแต่ปีกจะสั้นกว่า ลำตัวกว้างประมาณ 0.53 ซม. ยาวประมาณ 2.05 ซม. เพศเมียมีปีกครึ่งลำตัว ตัวผู้มีปีกยาว

วงจรชีวิตของจิ้งหรีด มีระยะการเจริญเติบโต แบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ

1. ระยะไข่ ไข่จิ้งหรีดจะมีสีเหลืองรวมเป็นกลุ่มในดิน ลักษณะยาวเรียวคล้ายเมล็ดข้าวสาร ความยาวประมาณ 1.5 – 2 มิลลิเมตร ระยะไข่ใช้เวลาประมาณ 7-12 วัน จึงฟักออกมาเป็นตัวอ่อน แล้วแต่สภาพอากาศ

2. ระยะตัวอ่อน ไข่จิ้งหรีดเมื่อฟักออกมาเป็นตัวอ่อนจะมีลักษณะคล้ายมด และมีการเจริญเติบโตโดยการลอกคราบ จะลอกคราบประมาณ 8 ครั้งจึงจะเป็นตัวเต็มวัย ระยะตัวอ่อนใช้เวลา ประมาณ 45 - 60 วัน จึงจะลอกคราบเป็นตัวเต็มวัย

3. ระยะตัวเต็มวัย ระยะตัวเต็มวัยมีอวัยวะครบทุกส่วนเห็นได้ชัดเจน แบ่งเป็น 3 ส่วน คือ

1) ส่วนหัว ประกอบด้วยส่วนที่สำคัญคือ

- ตารวม 1 คู่
- หนวด 1 คู่
- ส่วนของปาก

ส่วนหัวจะเชื่อมต่อกับส่วนอกด้วยเนื้อเยื่อบาง ๆ เคลื่อนไหวได้รอบทิศ โดยมีหนวดเป็นอวัยวะที่สำคัญสำหรับสัมผัสและรับกลิ่น

2) ส่วนอก ประกอบด้วยอวัยวะที่สำคัญ คือ

- ปีก 2 คู่
- ขา 3 คู่

3) ส่วนท้อง จะเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของอวัยวะสืบพันธุ์

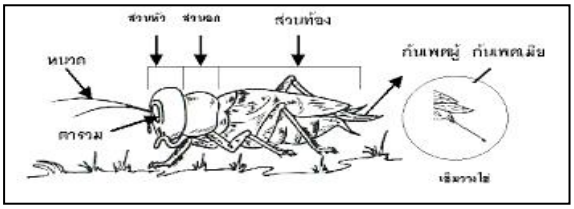

ระยะตัวเต็มวัยเป็นระยะที่สามารถแยกเพศได้ชัดเจน โดยการสังเกตความแตกต่างของเพศผู้ เพศเมีย เพศผู้ปีกคู่หน้าย่นสามารถทำให้เกิดเสียงได้โดยใช้ปีกคู่หน้าถูกัน เสียงที่จิ้งหรีดทำขึ้นเป็นการสื่อสารที่มีความหมายของจิ้งหรีด เพศเมียปีกคู่หน้าเรียบและมีอวัยวะวางไข่ยาวแหลมคล้ายเข็มยาวประมาณ 1.50 ซม. โดยทั่วไปจิ้งหรีดตัวเต็มวัยจะมีอายุเฉลี่ย 45-60 วัน

การผสมพันธุ์

เมื่อลอกคราบเป็นตัวเต็มวัยประมาณ 3-4 วัน ก็จะเริ่มผสมพันธุ์ ตัวผู้จะเรียกหาตัวเมียจะส่งเสียงดังเป็นช่วงยาว ๆ เพื่อให้ตัวเมียเข้ามาอยู่ใกล้ ๆ จิ้งหรีดจะอาศัยเสียงเท่านั้นจึงจะเห็นเพศตรงข้ามเนื่องจากสายตาไม่ดี หนวดรับการสัมผัสไม่ค่อยดี จะสังเกตได้เมื่อตัวเมียเกาะอยู่ นิ่ง ๆ ตัวผู้จะเดินผ่านทั้ง ๆ ที่ตัวเมียอยู่ใกล้ เมื่อพบตัวเมียแล้วเสียงจะเบาลงเป็นจังหวะสั้นๆ กริก...กริก...กริกถอยหลังเข้าหาตัวเมียเพื่อให้ตัวเมียขึ้นคร่อมรับการผสมพันธุ์ ใช้เวลาประมาณ 10-15 นาที โดยตัวผู้จะยื่นอวัยวะเพศแทงไปที่อวัยวะเพศเมียแล้วปล่อยถุงน้ำเชื้อมีลักษณะปลายเป็นลูกศรออกไปติดที่อวัยวะเพศเมียหลังจากนั้นถุงน้ำเชื้อจะฝ่อลงตัวเมียจะใช้ขาเขี่ยถุงน้ำเชื้อทิ้งไป

การวางไข่

จิ้งหรีดเพศเมียเมื่อเป็นตัวเต็มวัย ประมาณ 3-4 วัน จะเริ่มผสมพันธุ์หลังจากนั้นประมาณ 4 วัน จะเริ่มวางไข่ โดยเพศเมียจะใช้อวัยวะวางไข่ที่ยาวแหลมคล้ายเข็มแทงลงในดินหรือวัสดุอื่นๆที่มีความชื้นพอประมาณและวางไข่เป็นกลุ่ม ๆ ละ 3-5 ฟอง ไข่มีสีเหลืองลักษณะเรียวยาวคล้ายเมล็ดข้าวสาร ไข่จะฟักออกเป็นตัวประมาณ 7-12 วัน แล้วแต่สภาพอากาศ จิ้งหรีดแต่ละตัวให้ไข่ประมาณ 600 - 1,200 ฟองและให้ไข่สูงสุดประมาณ 15 -16 วัน จากนั้นปริมาณไข่จะลดลงเรื่อย ๆ จนหมดอายุไข

<u>เทคนิคการเลี้ยงจิ้งหรีด</u>

สถานที่เลี้ยงและโรงเรือนเลี้ยงจิ้งหรีด

การเลือกที่ตั้งโรงเรือนควรเป็นที่ดอน น้ำไม่ท่วมขัง มีพื้นที่กว้างพอสมควร อากาศถ่ายเทสะดวก บริเวณที่เลี้ยงต้องป้องกันฝนและมีแดดอ่อน ๆ ส่องถึง พื้นที่ใช้เลี้ยงไม่ควรเป็นสถานที่มีโรคระบาดของแมลงศัตรูพวกมด ไร การจัดทำโรงเรือนไว้เลี้ยงจิ้งหรีดโดยเฉพาะถ้ามีทุนดำเนินการเพียงพอ หรือจะเลี้ยงใต้ชายคาบ้าน

อุปกรณ์การเลี้ยงจิ้งหรีด

1. บ่อเลี้ยงจิ้งหรีด วัสดุที่จะนำมาเป็นสถานที่เพาะเลี้ยงจิ้งหรีดมีอยู่มากมายหลายชนิด เช่น ถัง กะละมัง ปี๊บ แต่ถ้าใช้วงปูนจะคงทนและสามารถใช้เลี้ยงจิ้งหรีดได้ตลอดไปราคาไม่สูงนัก ท่อปูนขนาดที่ง่ายต่อการจัดการเป็นวงขนาด 80 × 50 ซม. ปัจจุบันผู้เลี้ยงจิ้งหรีดนิยมทำกล่องเลี้ยงจิ้งหรีดมีขนาดตั้งแต่ 80 × 60 เมตรขึ้นไป เพราะสะดวก ง่ายต่อการจัดการในการเลี้ยงสามารถเลี้ยงจิ้งหรีดได้จำนวนมาก

2. แผ่นพลาสติกและเทปกาว จะใช้ติดรอบบ่อด้านในข้างบน เพื่อป้องกันจิ้งหรีดไม่ให้ออกนอกบ่อ กว้างประมาณ 2-3 นิ้ว ให้ยาวเท่าเส้นรอบวง

3. วัสดุรองพื้นบ่อจิ้งหรีดแกลบใหม่ ๆ หรือกาบมะพร้าว เป็นวัสดุรองพื้นบ่อสำหรับเป็นที่หลบซ่อนของจิ้งหรีด ใส่แกลบหนาประมาณ 2 ซม. เพื่อซับสิ่งสกปรก น้ำและของเสีย

4. ขวดน้ำ ใช้ขวดพลาสติกขนาดประมาณ 1 ลิตรขึ้นไป เจาะรูด้านข้าง 2 รู ใช้เศษผ้าด้านดิบทำเป็นไส้ เติมน้ำปิดฝาฝังลงในแกลบอย่าให้แกลบทับไส้จุก หรือปรับเป็นแบบอื่นๆก็ได้ เช่นที่ให้น้ำไก่ ถาดรองกระถางต้นไม้

5. ถาดอาหารควรเป็นถาดที่ไม่ลึกมากเพื่อให้จิ้งหรีดได้ขึ้นกินอาหารอย่างสะดวก

6. พลาสติกไนล่อนเขียว เป็นตาข่ายสำหรับปิดบ่อเลี้ยงจิ้งหรีด เพื่อป้องกันการบินหนีหรือกระโดดของจิ้งหรีดตัวเต็มวัย และป้องกันศัตรูเข้าทำลายจิ้งหรีด

7. วัสดุให้จิ้งหรีดหลบซ่อนแนะนำให้ใช้แผงวางไข่ชนิดที่เป็นกระดาษ วางพิงบ่อด้านตั้ง

8. ขันวางไข่ ใช้ขันอาบน้ำสำหรับเป็นที่วางไข่ของจิ้งหรีด โดยใส่ขี้เถ้าแกลบดำรดน้ำให้ชุ่ม

9. แกลบเผา (แกลบดำ) สำหรับเพาะขยายพันธุ์จิ้งหรีด

10. พันธุ์จิ้งหรีด ปัจจุบันมักจะใช้ขันอาบน้ำและแกลบเผาตามข้อ 8 และ 9 มาเพาะให้จิ้งหรีดไข่แล้วนำไปวางในบ่อเลี้ยงหรือนำมาจากธรรมชาติ หรือซื้อหาจากฟาร์มอื่นๆ

การให้อาหารและน้ำ

จิ้งหรีดเป็นแมลงที่กินพืชเป็นอาหาร พืชอาหารสำหรับจิ้งหรีดเป็นประเภทยอดอ่อนของหญ้าสดทุกชนิด สำหรับการเลี้ยงจิ้งหรีดให้โตเร็วและให้ผลผลิตสูงจำเป็นต้องให้อาหารเสริม

อาหารจิ้งหรีดแบ่งออกได้ 2 ประเภท

1.อาหารหลัก คืออาหารจำพวกพืชผัก เช่น หญ้าปากควาย หญ้าแพรก ผักบุ้ง แหน จอกหูหนู กาบกล้วย ฟักทอง ใบผักที่ปลอดสารพิษ อาหารพวกพืช 2-3 วัน ให้ 1 ครั้งก็ได้ แล้วแต่ความสะดวก

2.อาหารเสริม หัวอาหาร(อาหารสำเร็จรูป) เช่น อาหารจิ้งหรีด อาหารไก่ อาหารปลา รำอ่อน เป็นต้น

โรคและศัตรูของจิ้งหรีด

จิ้งหรีดเป็นแมลงที่ไม่ค่อยมีโรคและศัตรูมารบกวนมากนัก โรคที่พบจะเป็นโรคระบบทางเดินอาหาร สำหรับศัตรูส่วนใหญ่จะเป็นพวกมด แมงมุม และไร เป็นต้น

<u>โรคอิริโดไวรัสในจิ้งหรีด</u>

โรคอิริโดไวรัส เกิดจาก Cricket Iridovirus (CrIV) ซึ่งเป็น dsDNA ไวรัสที่ทำให้จิ้งหรีดป่วยตายอย่างรุนแรง โดยจิ้งหรีดจะแสดงอาการหลังติดเชื้อ 14 วัน ในระยะตัวอ่อนหรือตัวเต็มวัย โดยแสดงอาการท้องบวมหงอยอย่างเห็นได้ชัด ช่วงอายุสั้น สามารถมองเห็นโรคด้วยตาเปล่า คือ ส่วนท้องขยายใหญ่ มีของเหลวขาวขุ่นเป็นมันวาวอัดแน่นอยู่เต็มช่องท้องเมื่อถูกกับอากาศจะกลายเป็น สีฟ้าอ่อน หากพบจิ้งหรีดป่วย/ตายให้ทำลายจิ้งหรีดโดยขุดหลุมฝังไม่น้อยกว่า 20 เซนติเมตร เพื่อป้องกันสัตว์อื่นมาขุดคุ้ยแล้วราดด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อโรคหรือปูน ควรล้างทำความสะอาดและฆ่าเชื้อโรคด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อโรคกับอุปกรณ์ที่ใช้ในการเลี้ยงจิ้งหรีดเช่น ที่อยู่ของจิ้งหรีดในวงบ่อปูน อุปกรณ์การให้อาหารและน้ำ ที่วางไข่ มุ้งเขียว ผนัง พื้น ทางเดิน และบริเวณรอบโรงเรือน โรงเก็บอาหาร และควรพักโรงเรือนอย่างน้อย 14-21 วันก่อนการนำจิ้งหรีดชุดใหม่เข้ามาเลี้ยง

<u>วิธีการป้องกันโรคทางเดินอาหาร</u>

การเกิดโรคทางเดินอาหารของจิ้งหรีด เกิดจากจิ้งหรีดได้รับอาหารที่ไม่สะอาดเกิดเชื้อรา วิธีการป้องกัน คือ ต้องให้อาหารที่มีจำนวนพอเหมาะกับจำนวนของจิ้งหรีด หมั่นทำความสะอาดอย่าให้อาหารเกิดเชื้อรา หัวอาหารควรเปลี่ยนทุกครั้งเมื่อให้อาหาร เมื่อจับจิ้งหรีดจนหมดบ่อแล้วควรทำความสะอาดภายในบ่อให้สะอาดก่อนนำจิ้งหรีดรุ่นต่อไปมาเลี้ยง

<u>วิธีการป้องกันศัตรูของจิ้งหรีด</u>

จิ้งหรีดกินพืชเป็นอาหารหลัก ศัตรูจะติดมากับพืชอาหาร เช่น ไร แมงมุม ก่อนนำมาให้จิ้งหรีดกินต้องนำมาล้างน้ำ แล้วผึ่งให้สะเด็ดน้ำก่อนเพื่อล้างเอาศัตรูออก สำหรับมดก่อนนำจิ้งหรีดมาปล่อยลงบ่อเลี้ยงต้องป้องกันโดยการโรยยากำจัดมด หรือใช้ชอล์คกันมด ขีดรอบบ่อเลี้ยง หรือใช้ผ้าชุบน้ำมันเครื่องแล้วนำมาพันรอบวงบ่อปูนด้านล่าง

การจับจิ้งหรีด

เมื่อเลี้ยงจิ้งหรีดจนอายุประมาณ 45 วันขึ้นไป จิ้งหรีดโตพร้อมที่จะจับจำหน่ายได้ โดยพฤติกรรมของจิ้งหรีดแล้วตอนกลางวันจิ้งหรีดจะหาที่หลบซ่อน พอมืดค่ำจิ้งหรีดจะออกหาอาหาร อาศัยพฤติกรรมเหล่านี้ให้ใช้กระบอกไม้ไผ่ หรือท่อพลาสติกตัดเป็นท่อน ๆ วางไว้กับพื้นบ่อจิ้งหรีดจะเข้าไปหลบอาศัยเวลาจะเก็บก็ยกกระบอกไม้ไผ่หรือท่อพลาสติกขึ้นเคาะใส่ถุงหรือตะกร้าที่จัดเตรียมไว้ โดยไม่ต้องยุ่งยากใช้มือไล่จับซึ่งจะทำให้เสียเวลามาก ทั้งนี้ก่อนจับจิ้งหรีดมาบริโภคต้องงดให้อาหารเสริมแก่จิ้งหรีดอย่างน้อย 2-3 วัน ให้เฉพาะหญ้าสดและน้ำ เพื่อไม่ให้จิ้งหรีดมีกลิ่นของอาหารเสริม

การจัดการด้านการตลาด

<u>การจำหน่าย</u>

วิธีจำหน่ายมีหลายรูปแบบ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผู้ซื้อว่าต้องการซื้อแบบไหน โดยปกติจะมีการจำหน่ายในลักษณะดังนี้

1. นับจำนวนตัวขาย จะขายร้อยละประมาณ 30-40 บาท (ส่วนมากจะเป็นการซื้อเพื่อไปตกปลา)
2. ชั่งน้ำหนักขาย จะขายเป็นกิโลกรัมละประมาณ 100-150 บาท
3. จำหน่าย พ่อ-แม่พันธุ์ (1 ชุด = 10 บาท) ตัวผู้ 1 ตัว ตัวเมีย 3 ตัว
4. ขายไข่จิ้งหรีด โดยขายขันไข่ ขันละ 50 - 100 บาท

ตลาดการซื้อขายจิ้งหรีด

1. ตลาดท้องถิ่น

1.1 ตลาดระหว่างผู้เลี้ยงและผู้บริโภคในพื้นที่ (บ้านใกล้เคียง) จะซื้อขายกันโดยตรง คือผู้ซื้อจะซื้อที่บ่อเลี้ยง การซื้อขายจะเป็นรายย่อย 1-2 ขีด ถึง 1 กิโลกรัม หรือมากกว่า เพื่อนำไปประกอบอาหารทันทีการบริโภคเป็นทั้งภายในครอบครัว หรือเพื่อสังสรรค์กับเพื่อนบ้าน

1.2 ตลาดของฝาก บ่อยครั้งที่พบเห็นในพื้นที่ที่มีการเลี้ยงจิ้งหรีดจะมีลูกหลานที่ไปทำงานต่างจังหวัดหรือกรุงเทพมหานครเมื่อกลับมาเยี่ยมบ้านหรือกลับบ้าน มักจะซื้อจิ้งหรีดคั่วนำติดตัวกลับไปที่ทำงานหรือนำกลับไปกินเอง และซื้อไปเป็นของฝาก

1.3 ตลาดรวมท้องถิ่น ในพื้นที่บางแห่งจะมีเกษตรกรที่เป็นแม่ค้าทำหน้าที่จัดซื้อรวบรวมจิ้งหรีด ทุกๆ เช้า เพื่อทำการแปรรูปเองแล้วส่งให้แม่ค้าขายปลีกในเมือง หรือรวบรวมจิ้งหรีดเพื่อจัดส่งให้แม่ค้าขายปลีกในเมืองนำไปแปรรูป เช่น จังหวัดสกลนคร นครพนม มุกดาหาร ร้อยเอ็ด ขอนแก่น มหาสารคาม กาฬสินธุ์ นครราชสีมา อุดรธานี

2. ตลาดกลาง เป็นตลาดรับซื้อจิ้งหรีดอยู่ในเมืองหรือแหล่งชุมชนใหญ่ๆ เมื่อทำการรวบรวมจิ้งหรีดแล้วส่งไปตามแหล่งใหญ่ๆ เช่น ตลาดโรงเกลือ จังหวัดสระแก้ว ตลาดแมลงจังหวัดกาฬสินธุ์ ตลาดแมลงจังหวัดขอนแก่น โรงงานแมลงอัดกระป๋อง โรงงานทำจิ้งหรีดผง เป็นต้น

3. ตลาดเชิงอุตสาหกรรม จะมีการรับซื้อจากเกษตรกรโดยตรง หรือรับซื้อจากตลาดกลาง สำหรับทำจิ้งหรีดอัดกระป๋อง จิ้งหรีดผง เพื่อจำหน่ายทั้งในและต่างประเทศ

การตลาดจิ้งหรีดนั้นโดยเฉพาะตลาดระหว่างผู้เลี้ยงและผู้บริโภคในท้องถิ่นและตลาดขายฝาก ถ้ามีการส่งเสริมแนะนำมากขึ้น เน้นการบริโภคที่เหมาะสมและมีความหลากหลายแล้ว ตลาดทั้งสองนี้จะเป็นแหล่งรองรับและตอบสนองผู้เลี้ยงจิ้งหรีดได้มากและเป็นตลาดที่ยั่งยืน

ตารางเปรียบเทียบแสดงคุณค่าทางอาหารของแมลงต่อน้ำหนัก(สด) 100 กรัม								
ชื่อแมลง	Energy (Kcal)	Protein (g)	Fat (g)	Carbohy drate (g)	Iron (Fe) (mg)	Calcium (Ca) (mg)	Phophorus (p) (mg)	Potassium (K) (mg)
1. ตั๊กแตนใหญ่ Grass hoppers	95.7	14.3	3.3	2.2	3.0	27.5	150.2	217.4
2. ตั๊กแตนเล็ก Locust small	152.9	20.6	6.1	3.9	5.0	35..2	238.4	237.4
3. แมลงตับเต่า True Water beetle	149.1	21.0	7.1	0.3	6.4	36.7	204.8	197.9
4. กระชอน Mole Cricket	125.1	15.4	6.3	1.7	41.7	75.7	254.1	267.8
5. จิ้งหรีด Cricket	121.5	12.9	5.5	5.1	9.5	75.8	185.3	305.5
6. ไข่มดแดง Red Ant eggs	82.8	7..0	3.2	6.5	4.1	8.4	113.4	96.3
7. ดักแด้ไหม Silk worm pupae	98.0	9.6	5.6	2..3	1.8	41.7	155.4	138.7
8. แมลงดานา Giant water bug	162.3	19.8	8.3	5.5	13.6	43.5	22.5	191.7

ที่มา : นิภา เบญจพงศ์ และอุรุญากร จันทร์แสง 2540 แมลงก็เป็นอาหารได้ เลือกกินอย่างไรจึงจะปลอดภัย วารสารอาหารสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์สาธารณสุข กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์

การตลาดและแนวทางการพัฒนาการเลี้ยงจิ้งหรีด

การตลาดจิ้งหรีด

1. ตลาดท้องถิ่น

1.1 ตลาดระหว่างผู้เลี้ยงและผู้บริโภคในพื้นที่ (บ้านใกล้เคียง) จะซื้อขายกันโดยตรง คือผู้ซื้อจะซื้อที่บ่อเลี้ยง การซื้อขายจะเป็นรายย่อย 1-2 ขีด ถึง 1 กิโลกรัม หรือมากกว่า เพื่อนำไปประกอบอาหารทันทีการบริโภคเป็นทั้งภายในครอบครัว หรือเพื่อสังสรรค์กับเพื่อนบ้าน

1.2 ตลาดของฝาก บ่อยครั้งที่พบเห็นในพื้นที่ที่มีการเลี้ยงจิ้งหรีดจะมีลูกหลานที่ไปทำงานต่างจังหวัดหรือกรุงเทพมหานครเมื่อกลับมาเยี่ยมบ้านหรือกลับบ้าน มักจะซื้อจิ้งหรีดคั่วนำติดตัวกลับไปที่ทำงานหรือนำกลับไปกินเอง และซื้อไปเป็นของฝาก

1.3 ตลาดรวมท้องถิ่น ในพื้นที่บางแห่งจะมีเกษตรกรที่เป็นแม่ค้าทำหน้าที่จัดซื้อรวบรวมจิ้งหรีดทุก ๆ เช้า เพื่อทำการแปรรูปเองแล้วส่งให้แม่ค้าขายปลีกในเมือง หรือรวบรวมจิ้งหรีดเพื่อจัดส่งให้แม่ค้าขายปลีกในเมืองนำไปแปรรูป เช่น จังหวัดสกลนคร นครพนม มุกดาหาร ร้อยเอ็ด ขอนแก่น มหาสารคาม กาฬสินธุ์ นครราชสีมา อุดรธานี

2. ตลาดกลาง เป็นตลาดรับซื้อจิ้งหรีดอยู่ในเมืองหรือแหล่งชุมชนใหญ่ๆ เมื่อทำการรวบรวมจิ้งหรีดแล้วส่งไปตามแหล่งใหญ่ๆ เช่น ตลาดโรงเกลือ จังหวัดสระแก้ว ตลาดแมลงจังหวัดกาฬสินธุ์ ตลาดแมลงจังหวัดขอนแก่น โรงงานแมลงอัดกระป๋อง โรงงานทำจิ้งหรีดผง เป็นต้น

3. ตลาดเชิงอุตสาหกรรม จะมีการรับซื้อจากเกษตรกรโดยตรง หรือรับซื้อจากตลาดกลาง สำหรับทำจิ้งหรีดอัดกระป๋อง จิ้งหรีดผง เพื่อจำหน่ายทั้งในและต่างประเทศ

แนวทางการพัฒนาการเลี้ยงจิ้งหรีด

1. ส่งเสริมและให้ความรู้ถึงประโยชน์ของการเลี้ยงจิ้งหรีดแก่เกษตรกร

2. เรื่องการตลาดจิ้งหรีด โดยเฉพาะตลาดระหว่างผู้เลี้ยงและผู้บริโภคในท้องถิ่นและตลาดขายฝาก ถ้ามีการส่งเสริมแนะนำมากขึ้น เน้นการบริโภคที่เหมาะสมและมีความหลากหลายแล้ว ตลาดทั้งสองนี้จะเป็นแหล่งรองรับและตอบสนองผู้เลี้ยงจิ้งหรีดได้มากและเป็นตลาดที่ยั่งยืน

3. การส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงจิ้งหรีด เป็นวิธีการหนึ่งที่จะทำให้การเลี้ยงจิ้งหรีดในเชิงเศรษฐกิจการค้าและการเกษตรได้อย่างยั่งยืน เพราะเป็นการสร้างเครือข่าย ช่วยในการเชื่อมโยงในกลุ่มผู้เลี้ยงจิ้งหรีด สร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการเลี้ยง เป็นการเพิ่มปริมาณผลผลิตสามารถจำหน่ายในเชิงอุตสาหกรรมได้ การรวมกลุ่มหรือจัดตั้งคณะกรรมการบริหารกลุ่มสามารถจดทะเบียนเป็นสหกรณ์ จำกัด หรือวิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่ เพื่อเป็นองค์กรธุรกิจตามกฎหมาย ที่สามารถทำธุรกรรมทางการเงินและอื่นๆ ได้อย่างถูกต้องและได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมจากภาคราชการ เพื่อการพัฒนาต่อไป

4. การใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมใหม่ๆ ในการเลี้ยงจิ้งหรีดเข้ามาสนับสนุน เช่น การพัฒนาสูตรอาหารจิ้งหรีดเพื่อลดต้นทุนการผลิต การพัฒนาการใช้วัสดุอุปกรณ์การเลี้ยง เป็นต้น

ปัญหาการเลี้ยงจิ้งหรีด

1. จิ้งหรีดแตกไซด์ มีขนาดแตกต่างกันในบ่อเดียวกัน
2. จิ้งหรีดตายตอนเด็ก อายุประมาณ 1 สัปดาห์
3. จิ้งหรีดตายตอนโต หลังจากลอกคราบครั้งสุดท้าย
4. ตัวเมียน้อยกว่าตัวผู้
5. น้ำหนักน้อย
6. การตลาด

แนวทางแก้ไข

1. ให้ความรู้แก่เกษตรกร
2. ติดตามและให้คำแนะนำกลุ่มอย่างสม่ำเสมอ

ต้นทุนและรายได้ในการเลี้ยงจิ้งหรีด/บ่อ (แบบที่ 1)

ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร จังหวัดยโสธร

<u>ต้นทุน</u> การเลี้ยงจิ้งหรีด ต่อ 1 บ่อ

1. ท่อซีเมนต์ ขนาด 80 × 50 เซนติเมตร 2 ท่อ	=	300	บาท
2. ฝาท่อ 80 เซนติเมตร 1 ฝา	=	120	บาท
3. พันธุ์จิ้งหรีด 5 ขัน	=	500	บาท
4. ถาดอาหาร/น้ำ ขนาด 5 × 10 × 1.5 เซนติเมตร 2 อัน	=	20	บาท
5. ขันวางไข่ 15 ใบ	=	150	บาท
6. อาหาร 10 กิโลกรัม ๆ ละ 25 บาท	=	250	บาท
7. วัสดุหลบซ่อน แผงไข่ 50 แผง	=	100	บาท
8. วัสดุอื่น (สายรัดขอบบ่อ เทปใส มุ้งตาข่าย ฯลฯ)	=	20	บาท
รวมเป็นเงิน	**=**	**<u>1,460</u>**	**บาท**

<u>รายได้</u> จากการจำหน่ายจิ้งหรีด ต่อ 1 บ่อ

1. จิ้งหรีด 2.5 - 4.5 กก.ๆ ละ 200 เป็นเงิน 500-900 บาท
2. พันธุ์(ไข่) 15 ขัน เป็นเงิน 1,500 บาท

รวมเป็นเงิน = <u>2,000-2,400</u> บาท

ต้นทุนและรายได้ในการเลี้ยงจิ้งหรีด/บ่อ (แบบที่ 2)

ต้นทุน การเลี้ยงจิ้งหรีด ต่อ 1 กล่อง

1. กล่องไม้/สมาทบอร์ด ขนาด 1X1 เมตร	=	750	บาท
2. พันธุ์จิ้งหรีด 5 ขัน	=	500	บาท
3. ถาดอาหาร/น้ำ ขนาด 5 × 10 × 1.5 เซนติเมตร 2 อัน	=	20	บาท
4. ขันวางไข่ 15 ใบ	=	150	บาท
5. อาหาร 10 กิโลกรัม ๆ ละ 22 บาท	=	220	บาท
6. วัสดุหลบซ่อน แผงไข่ 50 แผง	=	100	บาท
7. วัสดุอื่น (เทปใส มุ้งตาข่าย ฯลฯ)	=	20	บาท
รวมเป็นเงิน	**=**	**1,760**	**บาท**

รายได้ จากการจำหน่ายจิ้งหรีด ต่อ 1 กล่อง

1. จิ้งหรีด 2.5 - 4.5 กก.ๆ ละ 200 เป็นเงิน 500-900 บาท
2. พันธุ์(ไข่) 15 ขัน เป็นเงิน 1,500 บาท

รวมเป็นเงิน = 2,000-2,400 บาท

ต้นทุนและรายได้ในการเลี้ยงจิ้งหรีด/บ่อ (แบบที่ 3)

ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร จังหวัดยโสธร

ต้นทุน การเลี้ยงจิ้งหรีด ต่อ 1 กล่อง

1. กล่องไม้/สมาทบอร์ด ขนาด 1.20 x 2.40 เมตร	=	2,500	บาท
2. พันธุ์จิ้งหรีด 20 ขัน	=	2,000	บาท
3. ถาดอาหาร/น้ำ ขนาด 5 × 10 × 1.5 เซนติเมตร 10 อัน	=	100	บาท
4. ขันวางไข่ 40 ใบ	=	400	บาท
5. อาหาร 30 กิโลกรัม ๆ ละ 22 บาท	=	660	บาท
6. วัสดุหลบซ่อน แผงไข่ 200 แผง	=	400	บาท
รวมเป็นเงิน	**=**	**5,050**	**บาท**

รายได้ จากการจำหน่ายจิ้งหรีด ต่อ 1 กล่อง

1. จิ้งหรีด 12-18 กก.ๆ ละ 200 เป็นเงิน 2,400-3,600 บาท
2. พันธุ์(ไข่) 40 ขัน เป็นเงิน 4,000 บาท

รวมเป็นเงิน = 6,400-7,600 บาท

สอบถามข้อมูลรายสินค้าจังหวัดยโสธร ปี 2565
เกษตรกรผู้เลี้ยงจิ้งหรีด

เกษตรกร นางพูลศรี ยอดสง่า

เบอร์ติดต่อ 087-242-2158

1. ที่อยู่

บ้านเลขที่ 31 หมู่ 4 บ้านศิริพัฒนา ตำบลน้ำอ้อม อำเภอค้อวัง จังหวัดยโสธร

เบอร์ติดต่อ 087-242-2158

พันธุ์จิ้งหรีด พันธุ์ทองแดง พันธุ์ทองดำ

การเลี้ยง เลี้ยงในกล่อง Smart Board และเลี้ยงในบ่อปูน

การเลี้ยงจิ้งหรีด

1. เลี้ยงจิ้งหรีดในบ่อปูน

- หน้าร้อนจะได้ผลผลิตเยอะมาก ช่วงเดือนมีนาคม เมษายน และพฤษภาคม เฉลี่ย 30-40 กิโลกรัม/บ่อ
- ราคาเฉลี่ย จำนวน 3000-4000 บาท/บ่อ
- ขายส่งในราคาปกติ จำนวน 110 บาท/กิโลกรัม
- ขายปลีก จำนวน 180 บาท/กิโลกรัม
- เกษตรกรขายเอง จำนวน 150 บาท/กิโลกรัม
- แปรรูปเป็นจิ้งหรีดทอด จำนวน 200 -280 บาท/กิโลกรัม
- ปุ๋ยจิ้งหรีด กระสอบละ 40 บาท

รวมจำหน่ายกว่า 8 ตัน/ปี

2. การเลี้ยงในกล่อง Smart board (หน้าฝนจะได้ผลผลิตเยอะมาก เฉลี่ย 15-20 กิโลกรัม/บ่อ)

3. อาหารจิ้งหรีด

รำอ่อน ผักบุ้ง ข้าวโพด ฟักทอง และพืชผักชนิดอื่นๆ ที่ปลูกในแปลง

4. ศัตรูจิ้งหรีด

มด แมงมุม ไร

5. ระยะเวลาการเพาะเลี้ยง

เลี้ยงไปประมาณ 35 วันให้สังเกตดูจิ้งหรีดจะขันหรือมีเสียงร้องนั่นแหละค่ะ คือตัวผู้เรียกตัวเมียเพื่อผสมพันธุ์ ก็ให้เอาถาดใส่แกลบดำไปวางไว้บนอิฐบล็อก เพื่อให้จิ้งหรีดตัวเมียได้วางไข่ รองไข่ไว้ประมาณ 2 วัน จิ้งหรีดตัวเมียจะเอาเหล็กแหลมตรงตูดแทงเข้าไปในแกลบดำเพื่อวางไข่ แล้วค่อยเอาถาดที่รองไข่ไปอบเพื่อเลี้ยงขยายพันธุ์ต่อไปหรือจะขายไข่ที่รองไว้ก็ได้ ส่วนจิ้งหรีดที่โตแล้วสามารถจับขายได้เลย หรือจะนำมาแยกเพื่อเลี้ยงต่อหรือเพื่อรองเอาไข่ต่อไปได้อีกประมาณ 3-4 รอบ

6. ปัญหา/อุปสรรค

ในการเลี้ยงจิ้งหรีดควรระวังสัตว์ที่เป็นศัตรูจิ้งหรีด เช่น มด จิ้งจก เป็นต้น ไม่ควรให้เข้าไปภายในบ่อเลี้ยง เพราะหากเข้าไปในบ่อเลี้ยงได้ จะทำให้ไข่และจิ้งหรีดตัวเล็กถูกกินเป็นอาหารได้ ยิ่งกว่านั้น การใช้สารเคมี หรือสารเคมีที่ตกค้างและปนเปื้อนมากับผักที่ใช้ในการเลี้ยงจิ้งหรีด หากปนเปื้อน จะทำให้จิ้งหรีดแพ้ และตายยกบ่อ

เกษตรกร นางคำตา ผดาเวช

1. ที่อยู่

บ้านเลขที่ 177 หมู่ 8 บ้านหนองบก ตำบลบุ่งค้า อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร

พันธุ์จิ้งหรีด พันธุ์ทองแดง พันธุ์ทองดำ

เบอร์ติดต่อ 087-376-8671 ,081-579-0179

การเลี้ยง เลี้ยงในกล่อง Smart Board และเลี้ยงในบ่อปูน

2. ราคาขาย

- หน้าร้อนจะได้ผลผลิตเยอะมาก เฉลี่ย 25-28 กิโลกรัม/กล่อง
- ขายส่งในราคาปกติ จำนวน 2,000 บาท/กล่อง และ 120 บาท/กิโลกรัม จังหวัดมุกดาหาร,ดอนตาล/อำนาจเจริญ/ยโสธร/พนมไพร
- ขายปลีก จำนวน 2,800 บาท/กล่อง

3. อาหารจิ้งหรีด

รำอ่อน มะละกอสุก ฟังทอง

4. ศัตรูจิ้งหรีด

มด

5. ระยะเวลาการเพาะเลี้ยง

เลี้ยงไปประมาณ 45 วันให้สังเกตดูจิ้งหรีดจะขันหรือมีเสียง ตัวผู้จะเรียกตัวเมียเพื่อผสมพันธุ์ ให้เอาถาดใส่แกลบดำไปวางไว้บนอิฐบล็อก เพื่อให้จิ้งหรีดตัวเมียวางไข่ รองไข่ไว้ประมาณ 2 วัน แล้วค่อยเอาถาดที่รองไข่ไปอบเพื่อเลี้ยงขยายพันธุ์ต่อไปหรือจะขายไข่ที่รองไว้ ส่วนจิ้งหรีดที่โตแล้วสามารถจับขายได้เลย หรือจะนำมาแยกเพื่อเลี้ยงต่อหรือเพื่อรองเอาไข่ต่อไปได้อีกประมาณ 4 รอบ

6. เลี้ยงจิ้งหรีดในบ่อปูน

- หน้าร้อนจะได้ผลผลิตเยอะมาก ช่วงเดือนเมษายน และพฤษภาคม เฉลี่ย 25-28 กิโลกรัม/กล่อง
  - ขายสด จำนวน 20 บาท/ขีด
  - ขายทอด จำนวน 20 บาท/ขีด
  - คั่วสุกขาย จำนวน 20 บาท/ขีด

7. ปัญหา/อุปสรรค

ในการเลี้ยงจิ้งหรีดควรระวังสัตว์ที่เป็นศัตรูจิ้งหรีด ไม่ให้เข้าไปภายในกล่องเลี้ยง เพราะหากเข้าไปในกล่องเลี้ยงได้ จะทำให้ไข่และจิ้งหรีดตัวเล็กถูกกินเป็นอาหาร ยิ่งกว่านั้นการใช้สารเคมี หรือสารเคมีที่ตกค้างและปนเปื้อนมากับผักที่ใช้ในการเลี้ยงจิ้งหรีด หากปนเปื้อน จะทำให้จิ้งหรีดแพ้ และตายยกบ่อ

8. การรับรองมาตรฐาน

เกษตรกรมีโรงผลิตจิ้งหรีดที่ได้รับรองมาตรฐานของสาธารณสุข (อย.)

JB farm
Cricket
เจ๊บางฟาร์ม
มาตรฐานการรับรองจากภาครัฐ

เกษตรกร นางสมบัติ เนตรวงศ์

1. ที่อยู่

บ้านเลขที่ 127 หมู่ 1 ตำบลค้อวัง อำเภอค้อวัง จังหวัดยโสธร

พันธุ์จิ้งหรีด พันธุ์ทองแดง พันธุ์ทองดำ

เบอร์ติดต่อ 085-326-3864

การเลี้ยง เลี้ยงในบ่อปูน (10 บ่อ)

2. ราคาขาย

บ่อจิ้งหรีด 1 บ่อ ขายได้ จำนวน 10-20 กิโลกรัม

จำนวน 2,000-3,000 บาท/บ่อ

บ่อจิ้งหรีด รวม 10 บ่อ ขายได้ จำนวน 12,000 – 13,000 บาท

3. อาหารจิ้งหรีด

รำอ่อน

4. ศัตรูจิ้งหรีด

มด แมลง

5. ระยะเวลาการเพาะเลี้ยง

เลี้ยงจิ้งหรีด ประมาณ 40-45 วัน จนโตเต็มที่ ก่อนนำไปขาย ให้งดให้น้ำและอาหารสำหรับจิ้งหรีด (หรือที่เรียกว่าล้างท้องจิ้งหรีด) หลังจากนั้นนำไปขายได้

เกษตรกร นางสาวกาญจนา ย้อมจันแดง

1. ที่อยู่

บ้านเลขที่ 38 หมู่ 1 ตำบลค้อวัง อำเภอค้อวัง จังหวัดยโสธร

พันธุ์จิ้งหรีด พันธุ์ทองแดง พันธุ์ทองดำ

เบอร์ติดต่อ 099-206-0884

การเลี้ยง เลี้ยงในกล่องสมาร์ทบอร์ด (4 บ่อ)

2. ราคาขาย

บ่อจิ้งหรีด 1 บ่อ ขายได้ จำนวน 2,000-3,000 บาท

- ขายแบบสด จำนวน 200 บาท/กิโลกรัม
- ราคาขายส่ง จำนวน 150 บาท/กิโลกรัม
- ขายแบบอัดฟลีสแช่แข็ง จำนวน 200 บาท/กิโลกรัม

3. อาหารจิ้งหรีด

รำอ่อน, หัวอาหาร, ฟักทอง, รำอ้อย, ต้นผงชูรส

4. ศัตรูจิ้งหรีด

ตะขาบ มด แมลงต่างๆ

5. ระยะเวลาการเพาะเลี้ยง

เลี้ยงจิ้งหรีด ประมาณ 37-40 วัน จนโตเต็มที่หลังจากนั้นนำไปขายได้

วิถีตลาดการซื้อขายจิ้งหรีดในจังหวัดยโสธร

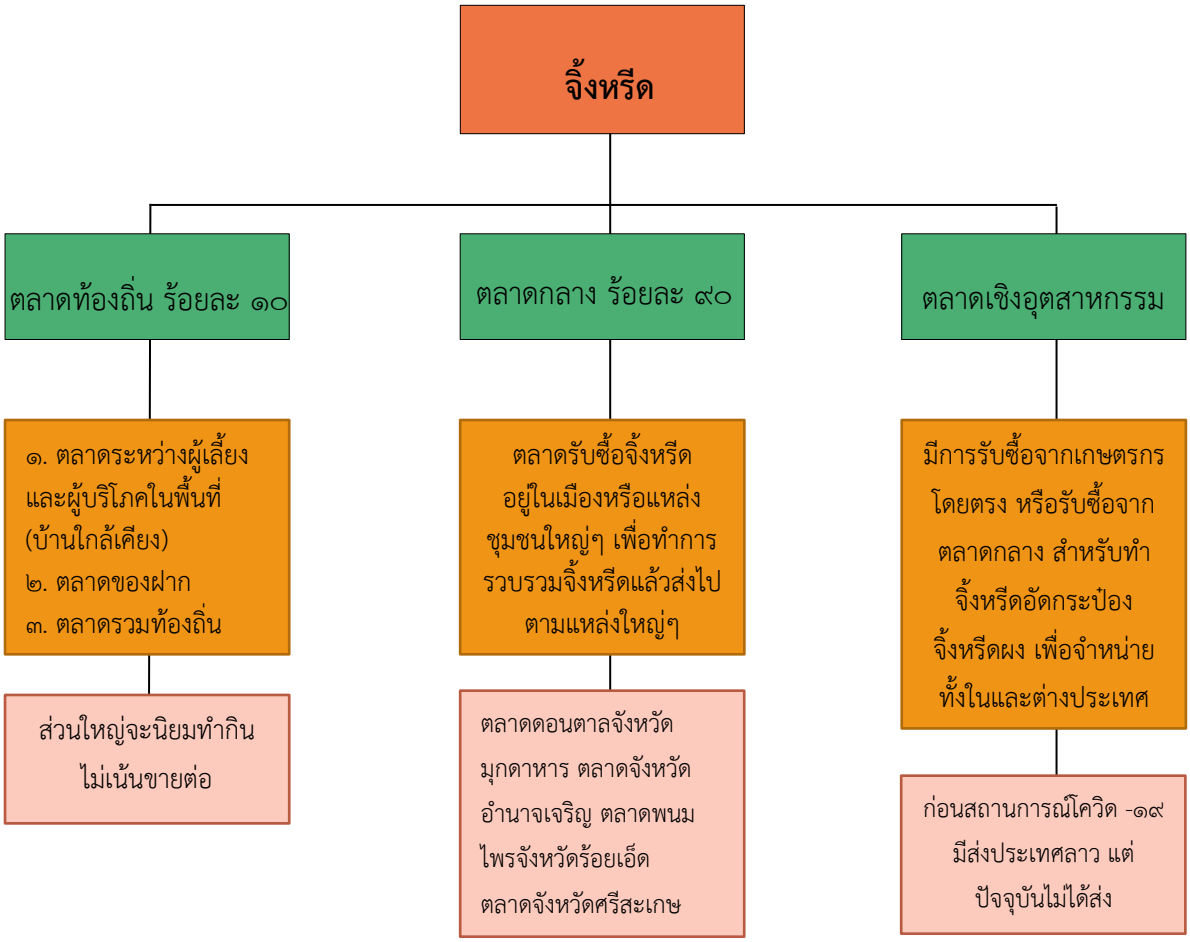

292 Journal of Modern Learning Development
Vol. 7 No. 1 January-February 2022

ตารางที่ 1 ระดับความสำคัญปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของผู้บริโภคในการตัดสินใจซื้อจิ้งหรีด

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลผล
1. ด้านผลิตภัณฑ์			
1. ความสดใหม่ของจิ้งหรีด	4.46	0.71	มากที่สุด
2. มาตรฐานของบรรจุภัณฑ์	4.06	0.83	มาก
3. ตราสินค้าของฟาร์มจิ้งหรีด	3.86	1.06	มาก
4. ความสะอาดของผลิตภัณฑ์ เช่น ไม่มีสิ่งแปลกปลอม	4.40	0.73	มากที่สุด
5. ประโยชน์ที่ได้รับ เช่น คุณค่าทางอาหาร	4.06	0.96	มาก
2. ด้านราคา			
1. ราคาเหมาะสมเมื่อปรียบเทียบกับแมลงชนิดอื่น ๆ	4.31	0.70	มากที่สุด
2. มีการติดป้ายราคา	4.08	0.93	มาก
3. ความหลากหลายของราคา	4.01	0.92	มาก
4. ราคาเหมาะสมกับปริมาณ	4.29	0.80	มากที่สุด
5. ราคาเหมาะสมกับคุณภาพ	4.28	0.74	มากที่สุด
6. ราคาเป็นตามมาตรฐานตลาด	4.21	0.78	มากที่สุด
3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย			
1. สถานที่จำหน่ายสามารถเข้าถึงได้สะดวก	4.45	0.66	มากที่สุด
2. มีสถานที่จอดรถ	4.16	0.90	มาก
3. มีบริการจัดส่งสินค้า	3.97	1.06	มาก
4. ความสะอาดของสถานที่จำหน่าย	4.31	0.77	มากที่สุด
5. มีร้านให้เลือกหลากหลาย	4.04	0.98	มาก
6. มีการจำหน่ายแบบออนไลน์	3.76	1.19	มาก
4. ด้านการส่งเสริมการตลาด			
1. การให้ทดลองชิมจิ้งหรีด	4.21	0.83	มากที่สุด
2. การแถมเมื่อซื้อปริมาณมาก	4.19	0.79	มาก
3. ส่วนลดเมื่อซื้อในปริมาณมาก	4.18	0.78	มาก
4. การมีพนักงานขายคอยให้คำแนะนำ	3.98	0.99	มาก
5. การส่งเสริมการขายในช่วงเทศกาล	4.10	0.91	มาก
6. อัธยาศัยหรือการให้บริการของพนักงานขาย	4.30	0.78	มากที่สุด

292 Journal of Modern Learning Development
Vol. 7 No. 1 January-February 2022

ตารางที่ 1 ระดับความสำคัญปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของผู้บริโภคในการตัดสินใจซื้อจิ้งหรีด

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลผล
1. ด้านผลิตภัณฑ์			
1. ความสดใหม่ของจิ้งหรีด	4.46	0.71	มากที่สุด
2. มาตรฐานของบรรจุภัณฑ์	4.06	0.83	มาก
3. ตราสินค้าของฟาร์มจิ้งหรีด	3.86	1.06	มาก
4. ความสะอาดของผลิตภัณฑ์ เช่น ไม่มีสิ่งแปลกปลอม	4.40	0.73	มากที่สุด
5. ประโยชน์ที่ได้รับ เช่น คุณค่าทางอาหาร	4.06	0.96	มาก
2. ด้านราคา			
1. ราคาเหมาะสมเมื่อปรียบเทียบกับแมลงชนิดอื่น ๆ	4.31	0.70	มากที่สุด
2. มีการติดป้ายราคา	4.08	0.93	มาก
3. ความหลากหลายของราคา	4.01	0.92	มาก
4. ราคาเหมาะสมกับปริมาณ	4.29	0.80	มากที่สุด
5. ราคาเหมาะสมกับคุณภาพ	4.28	0.74	มากที่สุด
6. ราคาเป็นตามมาตรฐานตลาด	4.21	0.78	มากที่สุด
3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย			
1. สถานที่จำหน่ายสามารถเข้าถึงได้สะดวก	4.45	0.66	มากที่สุด
2. มีสถานที่จอดรถ	4.16	0.90	มาก
3. มีบริการจัดส่งสินค้า	3.97	1.06	มาก
4. ความสะอาดของสถานที่จำหน่าย	4.31	0.77	มากที่สุด
5. มีร้านให้เลือกหลากหลาย	4.04	0.98	มาก
6. มีการจำหน่ายแบบออนไลน์	3.76	1.19	มาก
4. ด้านการส่งเสริมการตลาด			
1. การให้ทดลองชิมจิ้งหรีด	4.21	0.83	มากที่สุด
2. การแถมเมื่อซื้อปริมาณมาก	4.19	0.79	มาก
3. ส่วนลดเมื่อซื้อในปริมาณมาก	4.18	0.78	มาก
4. การมีพนักงานขายคอยให้คำแนะนำ	3.98	0.99	มาก
5. การส่งเสริมการขายในช่วงเทศกาล	4.10	0.91	มาก
6. อัธยาศัยหรือการให้บริการของพนักงานขาย	4.30	0.78	มากที่สุด

การแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารจากจิ้งหรีดเพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์จิ้งหรีดและการแปรรูป

วิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงจิ้งหรีดมะค่า

- จิ้งหรีดทองดำ อายุ 30-35 วัน
- จิ้งหรีดทองแดงลาย(แมงสะดิ้ง) อายุ 40-45 วัน

นำมาลวกในน้ำเดือด ล้างน้ำเย็น

ชั่งน้ำหนัก 5 ก.ก.

กรดอะมิโน	จิ้งหรีด	ปลาดุก
ฮิสทิดีน	12.51	6.15
อาร์จินีน	35.28	35.84
ธรีโอนีน	22.11	23.51
วาลีน	24.14	31.92
เมไธโอนีน	38.33	9.86
ไอโซลูซีน	21.39	23.35
ลูซีน	38.20	39.28
ฟีนิลอะลานีน	22.61	23.77
ไลซีน	29.29	16.70

จิ้งหรีดที่พบในประเทศไทย ซึ่งเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย มี 4 ชนิด

จิ้งโกร่ง

จิ้งหรีดทองแดง

จิ้งหรีดทองดำ

จิ้งหรีดทองลายหรือจิ้งหรีดที่ชาวบ้านนิยมเรียกว่า แมงสะดิ้ง

มูลค่าเพิ่มจากการแปรรูปแมลง

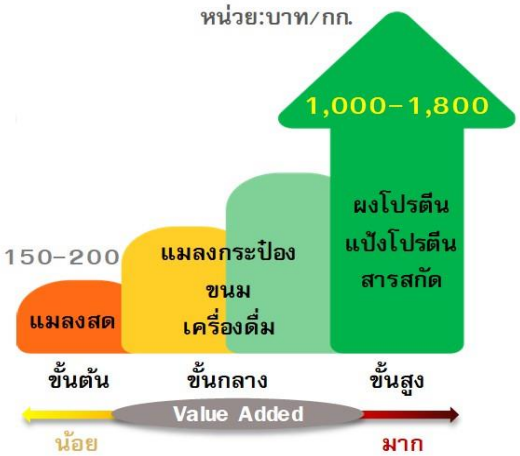

ที่มา: ข้อมูลจากผู้ประกอบการธุรกิจแมลง รวบรวมโดยศูนย์วิจัยกสิกรไทย

ที่มา : สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า (สนค.)

ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากจิ้งหรีด

จิ้งหรีดคือหนึ่งในแมลงที่นับเป็นสุดยอดอาหารหรือซูเปอร์ฟูดส์ (Super foods) โดยพบว่าการกินจิ้งหรีดช่วยให้แบคทีเรียที่มีประโยชน์ ในลำไส้เติบโตเพิ่มจำนวนขึ้น ลดการอักเสบในร่างกาย และ ไม่เป็นอันตรายแม้รับประทานเข้าไปในปริมาณมาก จิ้งหรีดเป็นอาหาร แนวใหม่ที่มีคุณประโยชน์ต่อมนุษย์ โดยนอกจากจะมีโปรตีนสูงและมี สารอาหารอื่นๆ แล้ว ยังช่วยเสริมสร้างให้สุขภาพร่างกายโดยรวมแข็งแรงขึ้น

สูตรการผลิต

1. จิ้งหรีดนึ่ง 1 กิโลกรัม
2. ซอสปรุงรสฝาเขียว 50 กรัม (2 ออนซ์)

ขั้นตอนการผลิต

วิธีการเตรียมจิ้งหรีดก่อนทำแห้ง

- นำจิ้งหรีดไปล้างให้สะอาด แล้วนึ่งในน้ำเดือด 10 นาที คลุกเคล้าด้วยซอสปรุงรสตามสัดส่วนที่ระบุ พักไว้ 15 นาที แล้วนำไปทำแห้ง

1. การทำแห้งโดยวิธีการอบ

นำจิ้งหรีดที่ผ่านการเตรียมข้างต้นไปอบที่อุณหภูมิ 60 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 1 ชั่วโมง จากนั้นเพิ่มอุณหภูมิเป็น 70 องศาเซลเซียส แล้วอบต่อเป็นเวลา 3 ชั่วโมง นำออกจากตู้อบพักให้เย็น แล้วบรรจุถุง

2. การทำแห้งโดยวิธีการคั่ว

นำจิ้งหรีดที่ผ่านการเตรียมข้างต้นไปตากแดดให้แห้ง 1 แดด จากนั้นไปคั่วด้วยไฟอ่อนเป็นเวลา 10 นาที (อาจเพิ่มเป็น 15 นาที หากจิ้งหรีดมีขนาดใหญ่) พักให้เย็น แล้วบรรจุถุง

การผลิตน้ำพริกจิ้งหรีด

อุปกรณ์การผลิต

1. จิ้งหรีดนึ่ง 500 กรัม
2. พริกชี้ฟ้าแดงแห้งเม็ดใหญ่ 20 กรัม
3. พริกแห้ง 15 กรัม
4. กระเทียมเม็ดใหญ่ 200 กรัม
5. หัวหอมแดง 230 กรัม
6. กะปิเผา 25 กรัม
7. น้ำปลา 80 กรัม
8. น้ำตาลปี๊บ 90 กรัม
9. น้ำมะขามเปียก 100 กรัม
10. น้ำมันสำหรับผัดน้ำพริก 40 กรัม

ขั้นตอนการผลิต

1. แกะเมล็ดพริกชี้ฟ้าแดงออก ล้างให้สะอาด หั่นชิ้นเล็กๆ นำไปคั่วให้หอมและกรอบ
2. น้ำพริกแห้งไปคั่วให้หอมแล้วโขลกรวมกับพริกแห้งให้ละเอียด
3. คั่วหรือเผาหอม กระเทียม พักไว้
4. นำจิ้งหรีดนึ่งไปคั่วจนหอม ตำให้ละเอียด
5. โขลกส่วนผสม พริก หอม กระเทียม กะปิ ให้เข้ากัน แล้วใส่จิ้งหรีด น้ำปลา น้ำตาลปี๊บ น้ำมะขามเปียก
6. นำน้ำมันใส่กะทะ พอร้อนจัดตักส่วนผสมที่โขลกไว้ลงผัดใช้ไฟอ่อนๆ ผัดขนเข้ากันดี ตักขึ้นพักให้เย็นแล้วบรรจุ ใส่ภาชนะ ปิดฝาให้สนิท

ข้าวเกรียบจิ้งหรีด

ข้อมูลที่น่าสนใจ

จากข้อมูลการประเมินขององค์การอาหารและการเกษตรระบุว่า การเพิ่มขึ้นของประชากรโลกจะมีมากแต่แหล่งโปรตีนจะมีอย่างจำกัดอาหารหลักจะไม่เพียงพอ จึงต้องการแหล่งอาหารทดแทนด้วยระบบ นิเวศอันอุดมสมบูรณ์

ประเทศไทยซึ่งเป็นแหล่งผลิตพืชผลทางการเกษตรอยู่แล้ว จึงเป็นเป้าหมายและทางเลือกของผู้บริโภคทั่วโลกซึ่งนับเป็นโอกาสทองของเกษตรกรไทยและผู้ประกอบการที่สามารถเพิ่มช่องทางตลาดนวัตกรรม อาหารใหม่ได้

คุณค่าทางอาหาร

คุณค่าทางอาหารของจิ้งหรีด **100** กรัม ให้พลังงาน **121.5** กิโลแคลอรี่ ประกอบด้วย

- โปรตีน **12.9** กรัม
- ไขมัน **5.5** กรัม
- คาร์โบไฮเดรต **5.1** กรัม
- เหล็ก **9.5** มิลลิกรัม
- แคลเซียม **75.8** มิลลิกรัม
- ฟอสฟอรัส **185.3** มิลลิกรัม
- โพแตสเซียม **305.5** มิลลิกรัม
- วิตามิน บี**1** , บี**2** และไนอาซิน

*****ข้อมูลจาก กองโภชนาการกรมอนามัย*****

โดย

ศูนย์ส่งเสริมเยาวชนเกษตรอาเซียน จังหวัดกาญจนบุรี
196 หมู่ 2 ตำบลพังตรุ อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี 71110
โทร/โทรสาร: **034-510648**
www.ayp01.doae.go.th

★ วัตถุดิบที่ใช้ ★

1. จิ้งหรีดบดละเอียด	**150** กรัม
2. แป้งมันสำปะหลัง	**500** กรัม
3. แป้งสาลี	**65** กรัม
4. เกลือป่น	**13** กรัม
5. พริกไทยป่น	**13** กรัม
6. กระเทียมสับละเอียด	**38** กรัม
7. น้ำตาลทราย	**28** กรัม
8. น้ำปลา	**25** กรัม
9. น้ำเปล่า(ต้มเดือด)	**100** กรัม
10. น้ำมัน(สำหรับทอด)	

หมายเหตุ: 1.ควรนำจิ้งหรีดไปคั่วให้สุกหรือต้มประมาณ **5 - 10** นาที ก่อนนำมาปรุงอาหารทุกครั้ง

2.น้ำเปล่าสามารถเพิ่มหรือลดปริมาณได้ตามความเหมาะสม

★ อุปกรณ์ที่ต้องเตรียม ★

1. กะละมัง
2. หม้อนึ่ง
3. กระทะ
4. เตาแก๊ส
5. มีดและเขียง
6. ถาด(สำหรับปั้นแป้งให้เป็นแท่งและตากข้าวเกรียบ)
7. เครื่องชั่ง
8. ครกและสาก

*****ในกรณีที่มีเครื่องปั่นจะไม่ต้องใช้ ครกและสาก*****

★ ขั้นตอนการทำ ★

1. เทแป้งมันสำปะหลังลงในกะละมังและค่อยๆ เทน้ำต้มเดือดใส่จากนั้นให้คนจนแป้งเป็นเนื้อเดียวกัน

2. เติมจิ้งหรีดบดละเอียด แล้วนวดให้เข้ากัน

3. เติมส่วนผสมทั้งหมดลงไปแล้วนวด ให้เข้ากัน จากนั้นปั้นให้เป็นแท่ง

4. นำไปนึ่งประมาณ **1** ชั่วโมงหรือจนกว่าแป้งจะสุก

5. เมื่อสุกแล้วนำออกมาให้หายร้อน และนำไปแช่ตู้เย็น **1** คืน

6. นำออกมาหั่นเป็นชิ้นบางๆ

7. นำไปตากแห้งหรืออบด้วยอุณหภูมิ **55** องศาเซลเซียส ใช้เวลาประมาณ **8** ชั่วโมง

8. นำมาทอดด้วยไฟอ่อน

ภาคผนวก

จัดฝึกอบรมโครงการการพัฒนาด้านเกษตร กิจกรรมหลัก สร้างกระแสการรับรู้และการมีส่วนร่วม
ในการขับเคลื่อนการเกษตรปลอดภัย เกษตรอินทรีย์ และเศรษฐกิจพอเพียง
กิจกรรมย่อย จัดตั้งและขับเคลื่อนโรงเรียนเกษตรอินทรีย์วิถียโสธร
หลักสูตรหลักสูตร “การเลี้ยงจิ้งหรีดในกล่องสมาร์ทบอร์ด"

การฝึกอบรมโครงการการพัฒนาด้านเกษตร

การฝึกอบรมโครงการการพัฒนาด้านเกษตร

ลงพื้นที่ติดตามและประเมินผลโครงการพัฒนาด้านเกษตร กิจกรรมหลัก สร้างกระแสการรับรู้ และการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนเกษตรปลอดภัย เกษตรอินทรีย์ และเศรษฐกิจพอเพียง

กิจกรรมย่อย จัดตั้งโรงเรียนเกษตรอินทรีย์ วิถียโสธร

กิจกรรมย่อยที่ 1 อบรมเกษตรกร/เยาวชน

รายชื่อเกษตรกรผู้เลี้ยงจิ้งหรีดจังหวัดยโสธร

ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรจังหวัดยโสธร

ที่	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่	จำนวน (บ่อ/กล่อง)	หมายเลขโทรศัพท์/มือถือ	หมายเหตุ
1	นายประสิทธิ์ จันทร์เติบ	บ้านโพนเมือง ต.โพนเมือง อ.ค้อวัง จ.ยโสธร	5	062 8739497	พันธุ์ทองดำ/สะดิ้ง
2	นายพิเศษ พรมจันทร์	101 ม.1 บ้านส้มผ่อ ต.ส้มผ่อ อ.ไทยเจริญ จ.ยโสธร	5	098 6911430	พันธุ์ทองดำ/สะดิ้ง
3	นางวิไลวรรณ ดีวงศ์	47 ม.8 บ้านสงเปือย ต.สงเปือย อ.คำเขื่อนแก้ว จ. ยโสธร	6	064 3980159	พันธุ์ทองดำ/สะดิ้ง
4	นายสุวรรณ ทองบ่อ	บ้านคำน้ำสร้าง ต.ภูถ้ำพระ อ.กุดชุม จ.ยโสธร	5	080 1731544	พันธุ์ทองดำ/สะดิ้ง
5	นายจำนงค์ ชื่นตา	บ้านห้วยแก้ง ต.ห้วยแก้ง อ.กุดชุม จ.ยโสธร	5	092 9847282	พันธุ์ทองดำ/สะดิ้ง
6	นายณรงค์ชัย วงศ์อนันต์	บ้านดงแคนใหญ่ ต.ดงแคนใหญ่ อ.คำเขื่อนแก้ว จ.ยโสธร	5	099 3546458	พันธุ์ทองดำ/สะดิ้ง
7	นางสาวศิรัญญา สร้อยหล้า	บ้านสงเปือย-เมืองเตย ต.สงเปือย อ.คำเขื่อนแก้ว จ.ยโสธร	5	099 9389166	พันธุ์ทองดำ/สะดิ้ง
8	สิบเอกหญิงคัทลียา บุญเกิด	บ้านโสกน้ำใส ต.คำไผ่ อ.ไทยเจริญ จ.ยโสธร	5	091 7308945	พันธุ์ทองดำ/สะดิ้ง
9	นางสาวศุภนิตา เย็นไธสง	บ้านสีสุก ต.ดู่ลาด อ.ทรายมูล จ.ยโสธร	5	063 1823380	พันธุ์ทองดำ/สะดิ้ง
10	นางนิคม แก้วหาญ	บ้านกุดเชียงหมี ต.กุดเชียงหมี อ.เลิงนกทา จ.ยโสธร	5	065 9196973	พันธุ์ทองดำ/สะดิ้ง
11	นางลำรงค์ รุ่งเรือง	4/2 บ้านท่าลาด ต.เชียงเพ็ง อ.ป่าติ้ว จ.ยโสธร	12	061 0244230	พันธุ์ทองดำ/สะดิ้ง
12	นายพัฒนา ประจงจิตร	43/3 บ้านท่าลาด ต.เชียงเพ็ง อ.ป่าติ้ว จ.ยโสธร	6	061 0244230	พันธุ์ทองดำ/สะดิ้ง
13	นางโสภา สายคำวงค์	34 บ้านท่าลาด ต.เชียงเพ็ง อ.ป่าติ้ว จ.ยโสธร	9	061 0244230	พันธุ์ทองดำ/สะดิ้ง
14	นางสำเนียง นักบุญ	14 บ้านท่าลาด ต.เชียงเพ็ง อ.ป่าติ้ว จ.ยโสธร	9	061 0244230	พันธุ์ทองดำ/สะดิ้ง

ที่	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่	จำนวน (บ่อ/กล่อง)	หมายเลขโทรศัพท์/มือถือ	หมายเหตุ
15	นางสาวนวรัตน์ ดอนน้อยหน่า	13 บ้านท่าลาด ต.เชียงเพ็ง อ.ป่าติ้ว จ.ยโสธร	6	061 0244230	พันธุ์ทองดำ/สะดิ้ง
16	นายอุดม ทองดวง	155 บ้านนิคม ต.กระจาย อ.ป่าติ้ว จ.ยโสธร	5	084 3017256	พันธุ์ทองดำ/สะดิ้ง
17	นางสุดใจ ศิลา	บ้านโนนทรายงาม ต.หนองคู อ.เมือง จ.ยโสธร	5	082 3944693	พันธุ์ทองดำ/สะดิ้ง
18	ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรจังหวัดยโสธร	139 ม.4 ต.หนองคู อ.เมือง จ.ยโสธร	40	084 4281065	พันธุ์ทองดำ/สะดิ้ง/จิ้งโกร่ง
	รวม		**143**		

บรรณานุกรม

เอกสารประกอบการจัดทำ

สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดยโสธร “ข้อมูลด้านการเกษตรที่สำคัญของจังหวัดยโสธร ปี 2565”
https://www.thaigov.go.th/news/contents/details/56531 นโยบายด้านเศรษฐกิจ
https://www.ubu.ac.th/web/files_up/00049f2020111313025096.pdf ขั้นตอนและวิธีการเลี้ยง

หน่วยงานสนับสนุนข้อมูล

สำนักงานเกษตรจังหวัดยโสธร
สำนักงานประมงจังหวัดยโสธร
สถานีพัฒนาที่ดินยโสธร
สำนักงานเกษตรอำเภอ
โครงการชลประทานยโสธร
สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดยโสธร
สำนักงานสหกรณ์จังหวัดยโสธร
ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาการผลิตพืชสวนจังหวัดยโสธร
ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรยโสธร

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

นางสาวเสาวนิต	ทับทิมจรูญ	เกษตรและสหกรณ์จังหวัดยโสธร
นางขวัญธิดา	จิตตะประพันธ์	หัวหน้ากลุ่มช่วยเหลือเกษตรกรและโครงการพิเศษ
นายปรีชา	ชูพงษ์	หัวหน้ากลุ่มยุทธศาสตร์พัฒนาการเกษตร
นางสาวสุรัตนาภรณ์	สอนเจตน์	หัวหน้าฝ่ายบริหารทั่วไป

คณะผู้จัดทำ

1. นางสาวพชรมน	คำตา	หัวหน้ากลุ่มสารสนเทศการเกษตร
2. นางสาวสิรินันท์	หลักหาญ	เจ้าพนักงานธุรการ

กลุ่มสารสนเทศการเกษตร
สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดยโสธร
โทร./โทรสาร 0-4571-4074
E – mail : paco_yst@opsmoac.go.th
www.opsmoac.go.th/yasothon-account